

عنوان:

بررسی سیستم های کنترل گسترده DCS

خدمت استاد:

جناب آقای مهندس شهرام حاتمی

دانشجو:

الهام صلاحیان

شماره دانشجویی:

۷۶۲۵۴۹۴۹

www.kandoo.cn.com

فصل اول

معرفی سیستم PROCONTROL

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

معرفی سیستم PROCONTROL P

سیستم PROCONTROL P ساخت شرکت^۱ ABB یکی از سیستم ها

کنترل گسترده است که برای کنترل نیروگاه ها استفاده می شود. در این

سیستم با استفاده از حافظه در ریزپردازنده سعی شده است که تا حد

ممکن از نرم افزار به جای سخت افزار استفاده گردد. همچنین به جای

استفاده از روش سیم کشی معمول از سیستم باس^۲ استفاده شده است.

باس حاوی تمامی سیگنال ها و اطلاعات کامل سیستم است. این سیستم به

گونه ای طراحی شده است که تمام وظایف کنترل فرآیند و نمایش آن را

انجام دهد. این وظایف عبارتند از:

تبدیلات سیگنالها^۳

انتقال اطلاعات

نظارت

کنترل دیجیتال

کنترل آنالوگ

¹ - ASEA BROWN BOVERT

² - BUS

³ - Signal condilioning

حفاظت

مدیریت فرآیند

بهره برداری و مراقبت فرآیند

PROCONTROL P دارای یک شاهراه ارتباطی^۱ است که انتقال

اطلاعات با این وسایل و اجزای کنترلی را برقرار می سازد.

انتقال اطلاعات به صورت سریال و پیوسته برای کنترل سیستم از طریق

یک شاهراه ارتباطی صورت می گیرد. این شاهراه غالباً دارای یک

ساختار دو کاناله و به خاطر افزونگی است. ایستگاهها^۲ به شاهراه

ارتباطی متصل می شوند. از این ایستگاه ها به منظور انجام اعمال تبدیل

سیگنال ها و کنترل دیجیتال و آنالوگ استفاده می شود.

شکل ۱- عملکرد اپراتور - نظارت - ثبت

¹ - Remote BUS

² - Stations

کنترل و نظارت اپراتور بر فرآیند به وسیله دستگاه ارتباط با اپراتور^۱
POS انجام می پذیرد. Pos برای این نمایش فرایند از تصویرهای رنگی و
برای دریافت پیام از صفحه کلیدها و یا Mouse استفاده می کند. به
وسیله سیستم عیب یاب^۲ CDS علاوه بر عیب یابی خودکار سیستم و
تجهیزات، قابلیت مشاهده و دسترسی به تمامی اطلاعات سیستم فراهم
گشته است.

رابطهای استاندارد امکان ارتباط بین Procontrol P و کامپیوتر و یا
سایر سیستم های کنترل را برقرار می سازند. Procontrol P وظایف
کنترل و حفاظت قسمت های مهم و حساسی مثل کنترل و حفاظت توربین و
یا حفاظت دیگ بخار را نیز به عهده می گیرد.

سیستم ها و اجزاء منحصر به فرد و غیر متمرکز با ترکیب شدن با
یکدیگر گروه های پردازشی جامع و کاملی را در سطوح مختلف سیستم
کنترلی، به صورت سلسله مراتبی به وجود می آورند.

¹ - Process operator station

² - Control Dignosis system

شکل ۲- ساختار عملیاتی سیستم کنترل

یک مدول الکترونیک عمل کنترل یک یا چند محرک وابسته به هم را انجام می دهد. این کار در سطح کنترل محرک صورت می گیرد. در سطح بالون کنترل محرک، چندین مدول کنترل محرک که مربوط به یک قسمت از فرآیند هستند، با استفاده از یک مدول در سطح کنترل گروهی، هدایت و هماهنگ می شوند.

در سیستم های پیشرفته کنترل خودکار، کنترل تمام سیستم توسط یک واحد کنترل، از سطح واحد صورت می گیرد. به خاطر ساختار غیر متمرکز و قابلیت پشتیبانی، سیستم POS می تواند تمام نیازها برای دسترسی به سیستم را پاسخ دهد. سطح مدیریت، وظیفه مدیریت و نظارت روی چندین واحد مختلف، برای انجام عملیاتی معین (از قبیل بهینه کردن قیمت و ...) را بر عهده دارد.

نیازها و ملزومات مختلف قابل دسترسی و یا پشتیبانی برای سیستم های نیروگاهی عبارتند از:

- دسترسی سریع برای سیستم هایی که تاثیر مستقیم بر روی تولید دارند.

- دسترسی متوسط به قسمت هایی که یک اشکال یا خطای کوتاه مدت در آنها باعث تاثیر بر روی تولید نشود.

- امکان دسترسی به قسمت هایی که تاثیرات اندکی روی تولید دارند. نیازهای دسترسی در هر یک از موارد بالا به وسیله یک طراحی مناسب با

ایجاد سیستم پشتیبانی صورت می گیرد.

خصوصیات این سیستم در ضمیمه الف ارائه شده است.

۱. سیستم عیب یاب

سیستم کنترل Procontrol P به طور خودکار اشکالات سیستم را نشان می

دهد. مبدلها، اندازه گیرها، مدولها سیستم انتقال و کنترل کننده ها به

طور کامل بررسی و کنترل می شوند. تمام مدولها دارای قابلیت خود

عیب یابی هستند.

تجهیزات عیب یابی کاملاً از وسایل و تجهیزات عملیاتی مستقل هستند.

علائم هشدار دهنده، علاوه بر اینکه بر روی مدولهای مختلف مشخص

هستند، همراه با جزئیات در قسمت اطاق کنترل نیز نمایش داده می

شوند. عملکرد خودکار تشخیص عیب برای تجهیزات کنترلی، عیب یابی سریع کاهش زمان تعمیرات و در نتیجه، بالارفتن قابلیت اعتماد را در خواهد داشت.

۲. دستگاه POS

این قسمت با بهره گیری از واحد نمایش رنگی ویدیویی^۱ VDU و صفحه کلید ها، Mouse امکان نمایش و زمان در تنظیم و هدایت فرآیند را مهیا می سازد. سیستم ارتباط با اپراتور طراحی شده برای اتاق کنترل، pos 20 و یا pos 25 است، که هر کدام دارای خصوصیتی می باشند. Pos 20 نسخه قدیمی تر این سیستم است که بر مبنای کامپیوترهای VAX کار می کند و از نظر عملیاتی از pos 25 (که جدیدتر است) ضعیفتر می باشد. Pos 25 بر اساس کامپیوتر های شخصی کار می کند. این کامپیوتر ها باید دارای قابلیت هایی همچون حافظه زیاد و پردازشگر قوی باشند. در هر حال، هر دو سیستم با توجه به تفاوت هایی که دارند قابلیت ارتباط وسیعی را مابین اپراتور و فرایند فراهم می کنند.

¹ - Video Display Unit

مشترکات این دو سیستم در اینجا بحث می شود و خصوصیات آنها در ضمایم ب و ج در آخر گزارش ارائه شده است.

با توجه به خصوصیات سیستم سلسله مراتبی، در اتاق فرمان نیز برای

نمایش اطلاعات از این روش استفاده شده است. دستگاه pos دارای

ساختار غیر متمرکز است که در شکل ۳ نشان داده شده است.

شکل ۳- ساختار غیر متمرکز Pos

دستگاه pos برتری های زیر را نسبت به اتاق فرمان های معمولی دارد.

- بنا به نیاز اپراتور، اطلاعات را روی صفحه تصویر، نمایش می دهد.

نمایش اطلاعات در هر تصویر به اندازه کافی و لازم با درج جزئیات

در هر زمان می باشد.

- هماهنگی بهتر با ساختار غیر متمرکز برای هدایت فرایند، نسبت به کنترل فرایند از اتاق فرمان های معمولی با حجم اطلاعات زیاد
احتیاج به فضای کمتری دارد.

- قابلیت تطبیق ساده و انعطاف پذیر نسبت به وظایف متغیر

- قابل برنامه ریزی

- نمایش با کیفیت عالی

- نگاهداری ساده

- قابل توسعه (سادگی)

مشخصه ویژه دستگاه POS امکان نمایش گرافیکی و چند جانبه در سطوح مختلف است. این نمایش ها عبارتند از:

۱- نمایش کل فرایند: نمایش بخش های مختلف فرایند و اعلام اشکالات آنها

۲- نمایش ناحیه: نمایش جامع گروه های عملیاتی بخشی از فرایند (ناحیه) و اعلام اشکالات آنها

۳- نمایش گروه: نمایش جامع عملیات حلقه های کنترل یک گروه مشخص یا مقادیر اندازه گیری شده

۴- نمایش حلقه: مسیر کامل عملیات یک حلقه کنترل و مقادیر اندازه

گیری شده را نمایش می دهد.

۵- تصور Mimic: نمایش عمومی و شبیه سازی شده فرایند و نمایش

اطلاعات جاری فرایند

۶- نمایش منحنی: نمایش کمیت ها نسبت به زمان «امکان ثبت و

نمایش 6 منحنی روی صفحه تصویر با دقت و درجه بالای گرافیکی

وجود دارد.»

۷- تصویر مشخصه^۱: نمایش منحنی مشخصه د ر محورهای $X - Y$ که

نشان دهنده نقاط کار جاری اجزا مهم فرایند

۸- نمایش نمودار^۲: نمایش گروهی از کمیت ها، (مثل درجه حرارت)

که دارای یک واحد یکسان می باشند.

۹- نمایش اخطار یا هشدار: تمام اشکالات و هشدارهای سیستم نمایش

داده می شود و در صورت بروز اشکال با فشردن یک کلید بدون توجه

به هر سطح می توان به نمایش هشدار رجوع کرد.

¹ - characteristic

² - Profile

یکی از قابلیت های پیشرفته این سیستم استفاده از چند VDU برای نمایش اطلاعات فرایند و صفحه کلیدهایشان برای انتخاب نوع تصویر می باشد. این وسایل می توانند با کامپیوترهای موجود در شبکه ارتباط داشته باشند. کامپیوترها به یک باس مرکزی متصل هستند و از طریق اطلاعات کل فرایند را منتقل می کنند. یک قابلیت مهم دیگر این سیستم طراحی اتاق کنترل بدون در نظر گرفتن اندازه کل فرایند است. این مسئله در جایی اهمیت خود را نشان می دهد که فرایند به تدریج و به مرور زمان تکمیل گردد. چرا که مقدار اطلاعات که نمایش داده می شود، فقط به تعداد کامپیوترهای غیر متمرکز که مورد استفاده قرار می گیرند، بستگی دارد. بنابراین احتیاج به تغییر سیستم نداریم. برای هر کدام از کامپیوترهای موجود می توان یک کامپیوتر به عنوان افزونه در نظر گرفت تا قابلیت اطمینان افزایش یابد.

اجزا سخت افزار سیستم POS عبارتند از:

- رابط برای اتصال به شاهراه ارتباطی دوگانه (دوبل)

• سرویس دهنده^۱ و وسایل جانبی (چاپگر، صفحه کلید، کامپیوتر و ...)

• شبکه استفاده شده در این سیستم Ethernet می باشد. این شبکه معمولاً دارای افزونگی است.

به وسیله شبکه LAN چندین واحد پردازشگر با صفحه کلیدها، چاپگرها، و ... می توانند با هم در ارتباط باشند. ارتباط با شاهرآه

ارتباطی دوگانه به وسیله مدولهای رابط که هوشمند هستند انجام می

گیرد. بدین وسیله انتقال اطلاعات در مسیر سیستم کنترل به pos و

بالعکس، از مسیر pos به سیستم کنترل جریان می یابد. واحد

پردازنده مرکزی یک کامپیوتر پر قدرت ۳۲ بیتی با حافظه زیاد است.

تجهیزات کنترل و ابزار دقیق^۲

ایستگاه ها از مجموعه مدولهایی که وظیفه ارتباط سیگنالها، کنترل

دیجیتال و آنالوگ و همچنین نظارت بر ارتباطات بین مدولها و

تشخیص عیب را بر عهده دارند، تشکیل شده اند.

¹ - Server

² - IPC Componets

شکل ۴- ساختار یک ایستگاه با مدل‌های مختلف

شاهراه ارتباطی به طریق دو خط مجزا و ایزوله وارد ایستگاه می‌شود. یک مدول تزویج^۱ رابطه مخابراتی بین شاهراه ارتباطی و باس ایستگاه^۲ را فراهم می‌سازد. خطوط ارتباطی برای قابلیت اطمینان بیشتر دارای ساختار دوتایی (دوکاناله) هستند. جریان اطلاعات در داخل ایستگاه به وسیله کنترل کننده باس ایستگاه که کاملاً خودکار و مجزا از شاهراه کار می‌کند، تنظیم و کنترل می‌شود. بنابراین عملکرد مستقل یک ایستگاه نیز امکان پذیر است. ایستگاه‌ها دارای خواص زیر

هستند:

- ساختار مدولور
- در جاهایی که سیستم کنترل باید از لحاظ حجم کار محدود باشد، توابع کنترلی در یک ایستگاه قرار می‌گیرند.

¹ - Remote Bus coupler

² - Station BUS

• امکان ارتباط هر نقطه اطلاعاتی را هر نقطه دیگر در سیستم از طریق شاهراه ارتباطی وجود دارد.

• برحسب کاربرد (اندازه گیری آنالوگ یا دیجیتال) می توان مدول ها را در ایستگاه های مختلف توزیع نمود.

رابطهای سیگنال های ورودی به سیستم که کار اتصال فرآیند به باس سیستم و همچنین تبدیل سیگنال ها را به عهده دارند. همانند مدولهای ورودی سیگنال، مدولهای برای خروج سیگنال ها نیز موجود می باشد که سیگنال روی باس را به سیگنال ولتاژ یا شدت جریان تبدیل می کند.

الف- مدول ورودی آنالوگ

این مدول ها برای سیگنال های آنالوگ با جریان صفر یا ۴ تا ۲۰mA، ولتاژ ۰ تا ۱۰ ولت، ترمومترهای مقاومتی و ترموکوپل ها مورد استفاده قرار می گیرند.

مدولهای ورودی آنالوگ دارای قابلیت های زیر هستند:

۱- منبع تغذیه برای ترانسمیوها

۲- ایزوله بودن و نداشتن تداخل با سیستم

- ۳- آزمایش سیگنال برای بررسی خارج از محدوده بودن^۱
- ۴- دامنه عملکرد از ۵۰٪ تا ۱۵۰٪ دامنه اندازه گیری
- ۵- خطی کردن منحنی مشخصه RTD و ترموکوپلها
- ۶- نظارت و اعلام حدود مقدار فرایند تا ۴ حد، روی یک مقدار اندازه گیری (خیلی کم، کم، زیاد، خیلی زیاد)^۲
- ۷- تصحیح اندازه گیری وی سیالوت^۳ و سطح^۴ (مانند جذرگیری...)
- ۸- فیلتر کردن مقدر اندازه گیری با خاصیت حذف اغتشاش و لتاژ برای فرکانس 50Hz و هارمونیکهای آن.
- ۹- به عنوان یک انتخاب، مدول های ورودی می توانند با فیلتر غیر خطی تطبیقی مجهز شوند که برای سیگنال های فرایند با اغتشاشات زیاد، بهبودی عالی در کیفیت تنظیم کننده ها بوجود آورد.
- ۱۰- فیلتر کردن به وسیله فیلتر درجه ۱ (تمامی این فیلترها به صورت نرم افزاری روی مدولها نصب می شوند)

¹ - Over large

² - Low- uery low- High- uery ligh

³ - Flow

⁴ - level

شکل ۵- ساختار عملیاتی

ب: مدول ورودی دیجیتال

مدول های ورودی دیجیتال برای سوئیچ های دیجیتال با اتصال دو سیمه و برای سیگنال ۲۴ ولت مستقیم در دسترس هستند. این مدول ها دارای

قابلیت ها و خواص زیر هستند:

- منبع تغذیه برای اتصال کنتاکتها^۱
- فیلتر کردن ارتعاشات قطع و وصل شدن کنتاکت
- نظارت بر قطع سیم ارتباط با کنتاکت
- نظارت بر قطع شدن تغذیه
- نظارت بر اتصال کوتاه به بدنه
- صفر شدن خروجی وقتی ورودی دیجیتال اشکال داشته باشد.
- نظارت بر علامت انتقال وقتی که ورودی دیجیتال اشکال داشته باشد.

¹ - contaets

شکل ۶- ساختار و عملکرد مدول ورودی باتری

ج- مدول خروجی سیگنال آنالوگ

این مدول سیگنال موجود بر روی باس ایستگاه را به سیگنال لازم برای عملکرد روی رله ها و لامپها تولید می کند و خروجی آن ۴۸- یا ۲۴+

است.

د- مدول خروجی دیجیتال

این مدول سیگنال موجود بر روی باس ایستگاه را به سیگنال لازم برای عملکرد روی رله ها و لامپها تولید می کند. و خروجی آن ۴۸- یا ۲۴+

ولت است.

ه- مدول کنترل آنالوگ و دیجیتال

کنترل دیجیتال و آنالوگ می تواند در هر کدام از سطوح سیستم (کنترل گروهی- کنترل محرک و سطح کنترل واحد) استفاده شود. به خاطر

استفاده از طراحی براساس ریزپردازنده تعداد مدول های مورد استفاده

به طور قابل توجهی کاهش یافته و تنها یک مدول پایه نیاز است. هر مدول به یک ریزپردازنده و سه حافظه مجهز است.

شکل ۷- ساختار کلی مدول کنترل گروهی

۱- حافظه برای مقادیر ورودی و خروجی

۲- حافظه برای بلوک های عملیاتی

۳- حافظه برای برنامه کاربر

برنامه کاربر با استفاده از بلوک های عملیاتی (FB¹) از مقادیر ورودی

استفاده کرده و مقادیر خروجی را تهیه می کند. مقادیر ورودی /

خروجی از طریق حافظه ورودی و خروجی با سیستم انتقال اطلاعات در

ارتباط است. بر روی هر سلول کنترل قابل برنامه ریزی یک برنامه

تشخیصی عیب اتوماتیکی فعال وجود دارد. که به عنوان یک برنامه

¹ - Functional Block

پشتیبان، صحت کار ریزپردازنده و محتویات حافظه را نظارت می نماید.

حافظه ها معمولا EEPROM هستند که در صورت قطع برق نیز

محتوایشان ثابت می ماند.

شکل ۸- بلوک های عملیاتی کنترل آنالوگ و باینری

در کنار این توابع اصلی مقداری توابع پیچیده تر وجود دارد. این توابع

برای کاربردهای نیروگاهی تهیه شده اند که به عنوان مثال می توان به

توابع کنترل محرک و محاسبات آنتالپی اشاره نمود.

مدول کنترل محرک: این مدول در اولین سطح سیستم کنترل برای

هدایت واحد نیروگاه استفاده می شود. این کنترل کننده به وسیله اتصال

کابلهای مختلف به Switch gears وصل گردیده و از طرف دیگر به باس متصل است.

این سیستم نرم افزاری را ارائه کرده است که به کمک سخت افزار، سیستم کار راه اندازی و خواباندن توربین ژنراتور را به صورت مطمئن و همچنین بهره برداری بهینه از توربین و ژنراتور در زیر بار را انجام می دهد.

۳- رابطهای استاندارد

رابطهای قابل برنامه ریزی و هوشمند هستند که امکان اتصال، کامپیوتر یا اجزاء خارجی دیگر را به شاهراه ارتباطی فراهم می آورند. این مدولهای ارتباطی موارد زیر را بر آورده می سازند.

- دسترسی به اطلاعات فرایند
- دسترسی به اطلاعات بدون تداخل و اغتشاش
- قابلیت راه اندازی اتوماتیک مدول های ارتباطی بعد از قطع برق و

وصل دوباره آن

رابطها با استانداردهای زیر تهیه و طراحی شده اند:

- رابط سریال RS232 , RS422 بر طبق استاندارد IEC با پروتکل

ارتباطی مطابق استاندارد DIN 19244

- رابط Ethernet 802.3 بر طبق استاندارد IEC با پروتکل ارتباطی

.Decnet Application

شکل ۹- رابط استاندارد

۴- سیستم انتقال اطلاعات

سیستم انتقال اطلاعات شامل دو مسیر اطلاعات مختلف است:

۱- شاهراه ارتباطی: شاهراه ارتباطی دارای یک ساختار دو کاناله است و

به گونه ای طراحی شده است که بتواند هر نوع اغتشاشات را حذف کند.

برای بال بردن درجه اطمینان دو کانال A و B قابل تعویض با یکدیگر

می باشند و حالت پشتیبانی همدیگر را دارند. برای هر کانال شاهراه

ارتباطی یک ایستگاه اصلی^۱ وجود دارد و به هر ایستگاه اصلی تا ۸ عدد شاهراه ارتباطی متصل می شود. در حقیقت این ۸ کانال با همدیگر یک کانال را تشکیل می دهند. این کانال ها با الگوی ستاره قرار می گیرند. (شکل ۱۰) هر اطلاعات به طور خودکار روی تمام کانال ها پخش می شود. از دید مخابراته اطلاعات، سیستم به صورت یک خط واحد می تواند در نظر گرفته شود. هر خط شاهراه ارتباطی از یک جفت کابل از نوع Twin axial شیلد دار تشکیل شده است. این کابلها مصونیت میسر را در مقابل تداخل جزئیات القایی بسیار بالا می برند. و هر خط شاهراه ارتباطی این کابل تا 1.5 کیلومتر می تواند طول داشته باشد. برای ساختهای بیشتر می توان از کابل نوری استفاده کرد.

۲- بایس ایستگاه: ارتباط داخل ایستگاه برای مدول های ورودی، خروجی و مدولهای پردازشگر به وسیله باس ایستگاه تامین می شود. کمدهای هر ایستگاه دارای چهار طبقه هستند که در طبقه باس ایستگاه از یک صفحه مدار چایی تشکیل شده است و مدول ها که در طبقه قرار می گیرند به آن متصل می شوند. برای اتصال باس بین طبقه های مختلف از

¹ - Master station

کابلهای نوع مسطح استفاده می شود. وقتی باس ایستگاه به شاهراه ارتباطی متصل شود و اطلاعات شاهراه ارتباطی به صورت تلگرام فوراً روی باس ایستگاه بدون احتیاج به هرگونه حافظه واسطه قرار می گیرند.

شکل ۱۰: ساختار سیستم انتقال اطلاعات

الف: ساختار تلگرام

تمام سیگنال های دیجیتال در آنالوگی که توسط باس انتقال داده می شوند، به صورت تلگرام و به فرم دیجیتال هستند. هر تلگرام شامل بیت های همگام سازی کد عملیاتی، آدرس و داده می باشد. بیت های همگام سازی، ۴ بیت برای شروع تلگرام و ۴ بیت برای اتمام تلگرام هستند. از ۸ بیت برای کد عملیات که نشانگر جهت انتقال، نوع داده ها، نوع خبر و نوع آدرس می باشد، استفاده می شود. از ۲۴ بیت برای آدرس دهی

استفاده می شود، که از ۲ بیت آن برای شماره سیستم، ۸ بیت آن برای شماره ایستگاه، ۸ بیت آن برای شماره مدول هر ایستگاه و ۸ بیت آن برای شماره واحد ورودی و خروجی یا محاسباتی بر روی مدول استفاده می شود. بدین ترتیب می توان حدود 15000 مدول یا $10^1 * 1.3$ مقدار آنالوگ $1.8 * 2.1$ مقدار دیجیتال را توسط یک آدرس شخصی تعیین نمود. ۱۶ بیت از هر تلگرام برای انتقال اطلاعات استفاده می شود. هر تلگرام می تواند محتوی یک سیگنال آنالوگ (۱۲ بیت + بیت علامت) یا شامل تا حداکثر ۱۶ سیگنال دیجیتال باشد. % ۱۲۵ اطلاعات یعنی ۱۸ بیت از هر تلگرام به تنهایی مربوط به مصونیت و ایمنی آن می باشد.

شکل ۱۱- ساختار تلگرام

گیرنده ها می دانند که اطلاعات مربوط به کدام فرستنده ای را باید

دریافت کنند.

Procontrol برای مخابره اطلاعات از دو روش ترتیبی و برحسب واقعه استفاده می کند. در روش ترتیبی کلیه ایستگاه ها در یک صف به نوبت اطلاعات خود را مخابره می کنند. در روش واقعه در صورت وقوع واقعه سیستم از حالت ترتیبی خارج شده و اطلاعات واقعه انتقال می یابد. واقعه برای یک ورودی آنالوگ تغییر بیش از 0.39% یا گذشت بیش از ۲۰۰ میلی ثانیه از آخرین مخابره اطلاعات و برای ورودی دیجیتال تغییر وضعیت، تعریف می شود.

۵. سیستم ایمنی و حفاظتی قابل برنامه ریزی

این سیستم برای حفاظت تجهیزات عمده نیروگاه بخاری نظیر بویلر استفاده می شود. و کمر حفاظت قسمت های مختلف نظیر سیستم کنترل مشعل، نظارت بر احتراق، سیستم تخلیه دود کوره دیگ بخار و نظارت بر سوخت و هوا را انجام می دهد. از دیگر کاربردهای این سیستم می توان به سیستم ایمنی I&C در نیروگاه های اتمی اشاره کرد. ساختار این سیستم سه کاناله است که هر سه کانال به صورت مجزا و کاملاً مستقل عمل می کند، سپس با استفاده از عملگر ۲ از ۳ فرمان خروجی انتخاب می گردد. در این سیستم برای اندازه گیری نیز از سه کانال استفاده می

کنند. و هر سه کانال ورودی به هر سه قسمت سیستم حفاظتی وارد شده و خروجی آماده می گردد.

این سیستم برای ایمنی بیشتر آزمایشهایی را بر روی ورودی ها و خروجی انجام می دهد. همچنین خود سیستم حفاظتی نیز دائماً آزمایش می شود.

۶. سیستم مهندسی، طراحی و سرویس EDS¹

با به کارگیری کامپیوترهای قدرتمند افق جدیدی برای ابزار مهندسی، طراحی و سرویس به وجود آمد، که امکانات وسیع دستگاه EDS را به وجود می آورد. EDS امکان دسترسی و برنامه سازی تمام ترکیبات سیستم کنترل از طریق شبکه ارتباطی را به صورت حین کار و در داخل مدولها بر روی EEPROM را دارا است.

دستگاه EDS دارای سه نوع مختلف می باشد:

۱- دستگاه EDS10 به عنوان ابزار طراحی، برنامه ریزی و سرویس برای تجهیزات داخلی خود سیستم کنترل استفاده می شود.

¹ - Engineering And service Documentation

۲- دستگاه EDS20 توسعه یافته EDS10 است و علاوه بر وظایف

EDS10 ابزار جانبی ابزار دقیق (حس کننده ها، محرک ها و کابل

کشی ها) را نیز شامل می شود.

۳- دستگاه EDS30 وظیفه برنامه ریزی، طراحی و سرویس بدون

استفاده از کاغذ را بر عهده دارد. برای بایگانی و اداره مدارک و نقشه

ها به صورت اتوماتیک از حافظه های الکترومغناطیسی استفاده می

شود.

ساختار سخت افزار EDS مشکل از یک کامپیوتر است که امکان تبدیل به

شبکه و کارموازی چند نفره را می دهد. این کار امتیاز مهمی برای

سیستم در هنگام راه اندازی ابتدائی نیروگاه در محوطه نیروگاه محسوب

می شود.

از برتری های دستگاه EDS می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- مدارک و نقشه های موجود با سیستم کنترل مطابقت صد در صد دارند

- کل طراحی بدون صرف کاغذ انجام گیرد، لذا کل نقشه های سیستم

کنترل با استفاده از کامپیوتر تولید می گردد.

- ساده کردن بایگانی و یافتن نقشه و صرف دقت کمتر برای سرویس

- در صورت نیاز به چاپ، نقشه های چاپ شده دارای فرم یکنواخت بوده و از کیفیت لازم و مشابه برخوردار هستند.

- برتری دیگر بایگانی به وسیله ذخیره الکترونیکی درمقابل بایگانی

معمولی به وسیله کاغذ این است که طبیعت اثری مانند کهنه یا کثیف

شدن روی آن نمی گذارد.

- تغییرات و سرویس را می توان بدون دیسک و با کیفیت بهتر و سریع تر

انجام داد.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

فصل دوم ...

«معیارهای ارزیابی و اولویت بندی»

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

فصل دوم

معیارهای ارزیابی و اولویت بندی

سیستم های کنترل، حفاظت و سبک اطلاعات DCS در نیروگاه های

بخاری دارای دو بخش عمده سخت افزار و نرم افزار می باشند. با

در نظر داشتن معیارهای تعیین کننده، سیستم DES برای نیروگاه های

مذکور به قسمت های مختلف و مرتبط با یکدیگر تقسیم می گردد. برای

ارزیابی دقیق تر قسمت های مشابه، محصولات چند شرکت به صورت ذیل

مورد بررسی قرار گرفت:

اتاق کنترل مرکزی (CCR) شامل:

سخت افزار

COMPUTERS

CPU -

RAM SISE -

HARD DISK -

SPEED -

OPERATOR STATION

NUMBER -

Computer Typef -

CUP -

www.kandooon.com

RAM- SISE -

HARD DISK -

PRINTER

NUMBER -

EVENT L& ALARM -

SPEED -

HARD COPY -

KEBOARD & VDU

RESOLUTION -

SIZE -

NUMBER -

MIMIC PANEL

DATA LOGGER

SOFT WARE

ADMINISTRATION STATION

CPU -

RAM SISE -

HARD DISK -

PRINTER -

VDU -

پانل کنترل واحد (UCB) شامل:

Panel specification

Equipment & indtrumentation -

Division of UCB (Turbine, Generator...) -

www.kandooon.com

Mode of operation

PLC speed -

Manual control -

Alarm system -

Construction requirements -

Synchronizing -

Spare Part -

Local cooperation -

سیستم انتقال اطلاعات و مدارهای واسط (باس و شبکه ...)

BUS redundancy -

Fiber optic -

IEEE standards -

BUS coupler -

Requirements for SCADA -

Means of interface to SCADA -

سیستم های جنبی و پشتیبان PCS

Erg. Workstation -

CPU -

Speed -

RAM -

Hard Disk -

VDU -

Soft ware

- ۱- مشخصه های سازندگان
از جمله معیارهای در نظر گرفته شده برای مشخصه سازندگان موارد زیر را می توان ذکر نمود:
  - ۱- مراجع کاری در رابطه با نیروگاه ها و سیستم های DCS، از نظر تعداد ظرفیت پروژه
  - ۲- داشتن گواهینامه ها و استانداردهای بین المللی (از جمله سری ISO 9000) در تضمین کیفیت
  - ۳- استفاده از استانداردهای معتبر صنعتی در ارائه پیشنهاد فنی
  - ۴- استفاده از پیمانکاران داخلی و نحوه انتقال تکنولوژی به داخل کشور دخالت دادن مهندسی داخل در طراحی و نصب و راه اندازی
  - ۵- نحوه ارائه مدارک فنی
  - ۶- همگونی و یکسان بردن قطعات فنی به کار رفته
- ۲- مشخصه های ساختار سیستم های بررسی شده
معیارهای فنی مد نظر در ساختار سیستم های مورد بررسی به شرح زیر بوده است:

لازم به ذکر است که برای هر مشخصه در جدول فوق جداولی تنظیم شده است که نتایج آن به جدول بالا انتقال می یابد. برای مثال مشخصه UCB که ۲۰ درصد از امتیاز کل را به خود تخصیص می دهد، به زیر مشخصه های جزئی تری تقسیم می شود که از مجموع امتیازهای به دست آمده، در صدی از 20 درصد UCB حاصل می شود.

۴- جمع بندی سیستم های بررسی شده از نظر فنی

در ادامه جدول زیر امتیاز و ردیف سیستم های بررسی شده را نشان می دهد.

امتیاز سیستم	سیستم	ردیف
78.6	Procontrol P (ABB)	1
69.5	TELEPERM ME (Siemens)	2
63.5	INFI 90 (Bailey)	3

۶- مزایای ABB:

- سابقه زیاد شرکت در نیروگاه های و سیستم های DCS (البته سابقه

شرکت فوق در کلیه جزایر نیروگاهی مطرح است)

- داشتن استانداردهای تفصیل کیفیت سری ISO 9000

- ارائه سیستم آموزشی مناسب

- ارائه مدارک قابل قبول برای بررسی

- برخورداری از استانداردهای معتبر صنعتی

با توجه به خصوصیات Procontrol P در می یابیم که این سیستم یکی از بهترین سیستم های کنترلی است که می توان برای کنترل نیروگاه ها استفاده نمود. این سیستم دارای قابلیت ارتباط با اپراتور به نحوه ساده و با کیفیت بالا است. همچنین با استفاده از کنترل دیجیتال و نرم افزار، قابلیت کنترل و تغییر الگوریتم آن بسیار خوب می باشد. به دلیل استفاده از روش باس به جای سیم کشی معمولی هزینه نصب آن بسیار کاهش یافته است. و با استفاده از سیستم عیب یاب اتوماتیک و قرار دادن افزونگی سیستم دارای قابلیت اعتماد بسیار بالایی است. همچنین این سیستم قابلیت اجرای الگوریتم های سطح بالای کنترلی را دارا است. در مجموع با توجه به معیارهای مطرح شده در فصل دوم و همچنین مراجع کاری شرکت ABB در ایران و سایر کشورها، محصول این شرکت به عنوان یکی از محصولات برتر در زمینه سیستم های کنترلی نیروگاه های انتخاب گردیده و عملکرد و قابلیت های سیستم به تضمین مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت که این موضوع راهگشای شناخت DCS و قابلیت های ارزنده آن خواهد بود.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

فصل سوم ...

«سیستم های کنترل گسترده DCS»

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

سیستم های کنترل گسترده (DCS)

۱-۳: مقدمه، تعریف و تاریخچه:

کنترل سلسله مراتبی عبارت است از: استفاده از چندین سطح کامپیوتری

در یک ساختار توسعه یافته Master-slave برای انجام همه یا بخش

عمده کنترل در یک plant صنعتی.

لایه های مختلف در ساختار سلسله مراتبی:

۱- تمامی ارتباطات مستقیم با پروسس در سطح قرار دارند و چنانچه

بیش از یک سطح باشند با IA, IB و ... نشان داده می شوند.

۲- کنترل سرپرست (supervisory control) عموماً در لایه ۲ قرار

دارد.

۳- کنترل محدوده (Area control) و یا هماهنگی داخل محدوده ای

(Inter-Area coordination) سطح سوم نام دارد.

۴- برنامه ریزی (scheduling) و مدیریت اطلاعات (Management

Information) و ... در سطح چهارم قرار دارند. معمولاً این سطح

دارای دو قسمت 4A که ارتباط با plant را پوشش می دهد مانند:

برنامه ریزی و 4B را که با مدیریت های سطوح بالاتر و ارتباط است،

مانند مدیریت اطلاعات می باشد.

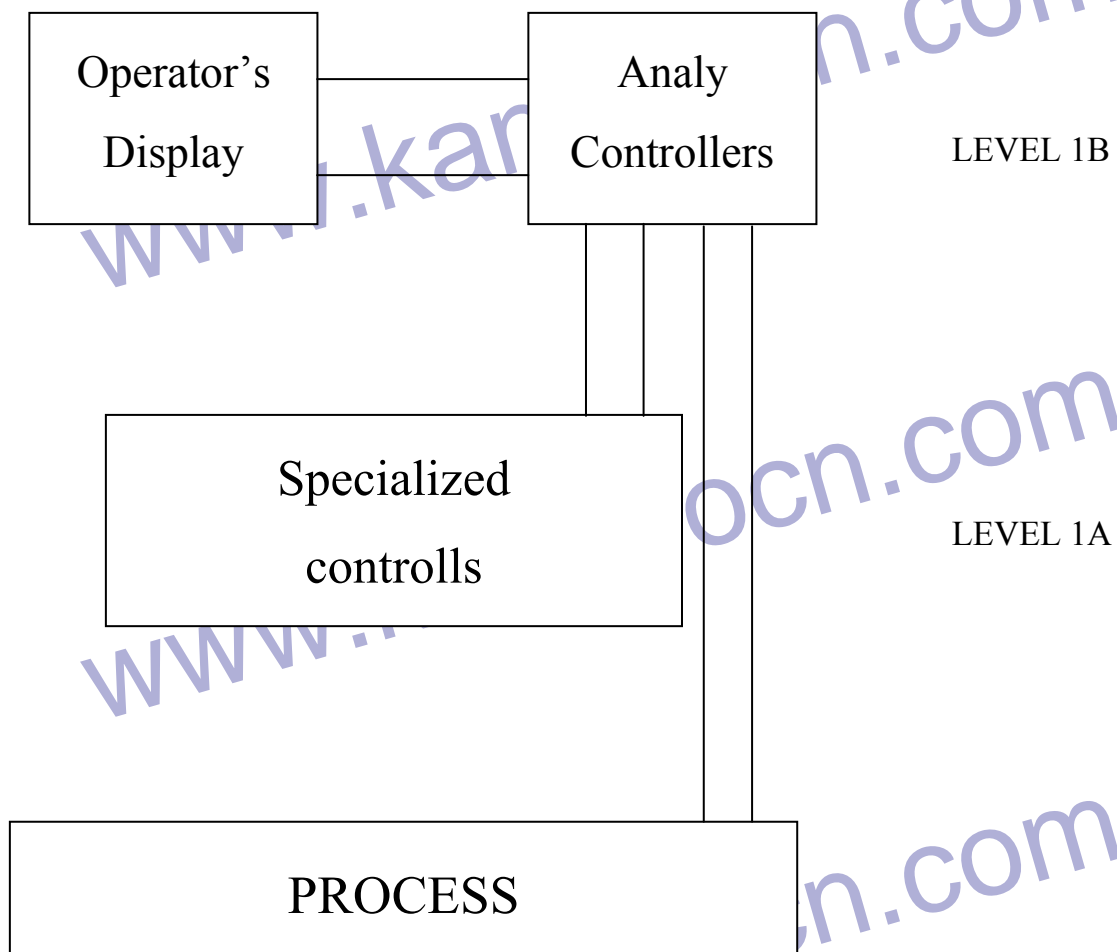
سیستم های کنترل کامپیوتری اولیه:

قبل از ورود، کامپیوتر به کنترل صنعتی عمل کنترل توسط تعداد زیادی

از حلقه های کنترلی آنالوگ به صورت نیوماتیکی و یا الکترونیکی صورت

می گرفت. مانند شکل 1-3 در این شکل IA , IB هر دو در ارتباط با

پروسسند. ولی متغیرهای سطح IA قابل رویت توسط اپراتور نیستند.

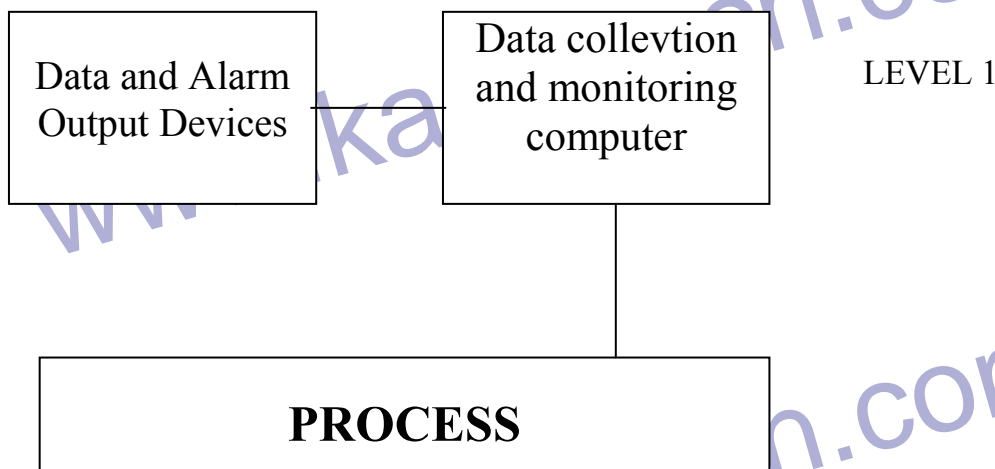
www.kandooocn.com

شکل 3-1 یک سیستم کنترل آنالوگ اولیه

با پیشرفت کامپیوتر در کاربردهای اولیه از آن برای جمع آوری

اطلاعات و نمایش (Data logger , Monitor) استفاده شد. (شکل 3-2).

ولی هنوز از کامپیوتر به عنوان کنترل کننده استفاده نشده بود.

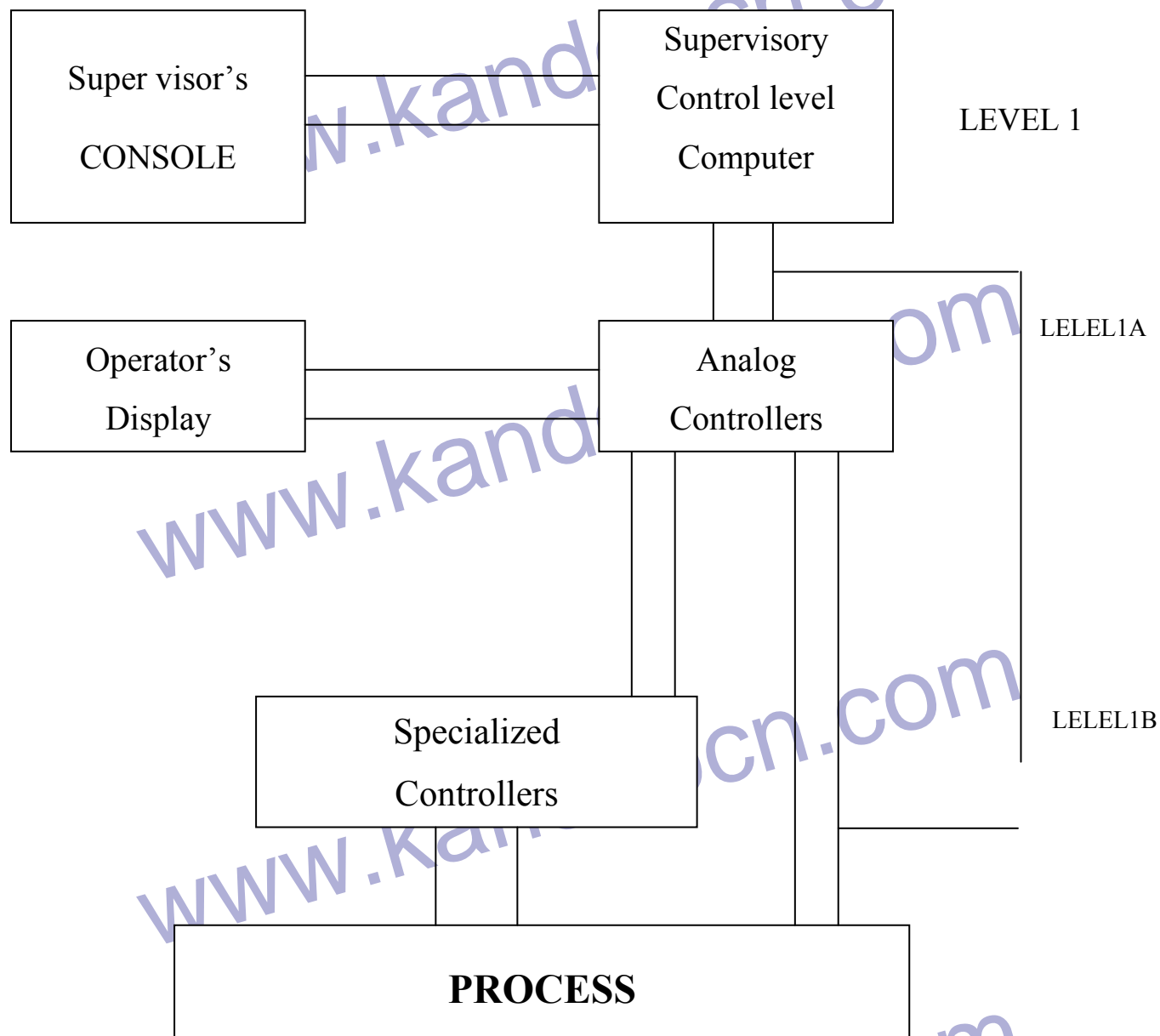
شکل 3-2: استفاده از کامپیوتر به عنوان جمع آورنده نمایشگر اطلاعات

www.kandooocn.com

در اوایل سال 1960 از کامپیوتر در یک ساختار سرپرست مطابق شکل 3-

3 استفاده شده، که فهرست نقاط کار حلقه های کنترل را تغییر می داد.

ولی کنترل لایه پایین توسط حلقه های آنالوگ صورت گرفت.

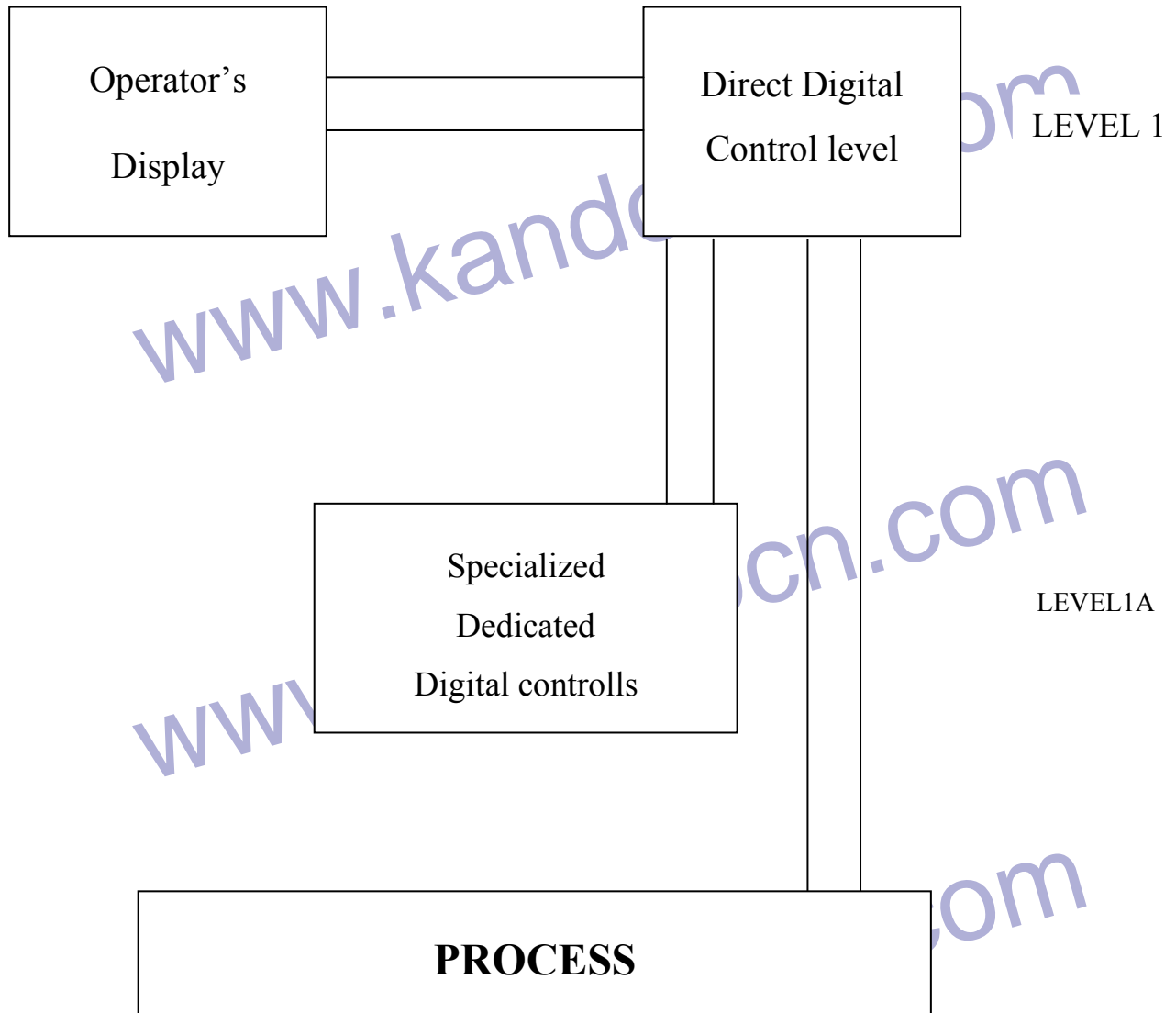

شکل ۳.۵: یک نوع سیستم کنترل با ساختار سرپرست

اگر بخش کنترل‌های آنالوگ را با کنترل‌های دیجیتال جایگزین کنیم به
«ساختار کنترل»

مستقیم دیجیتالی» (Direct Digital control – DDC) می‌رسیم.

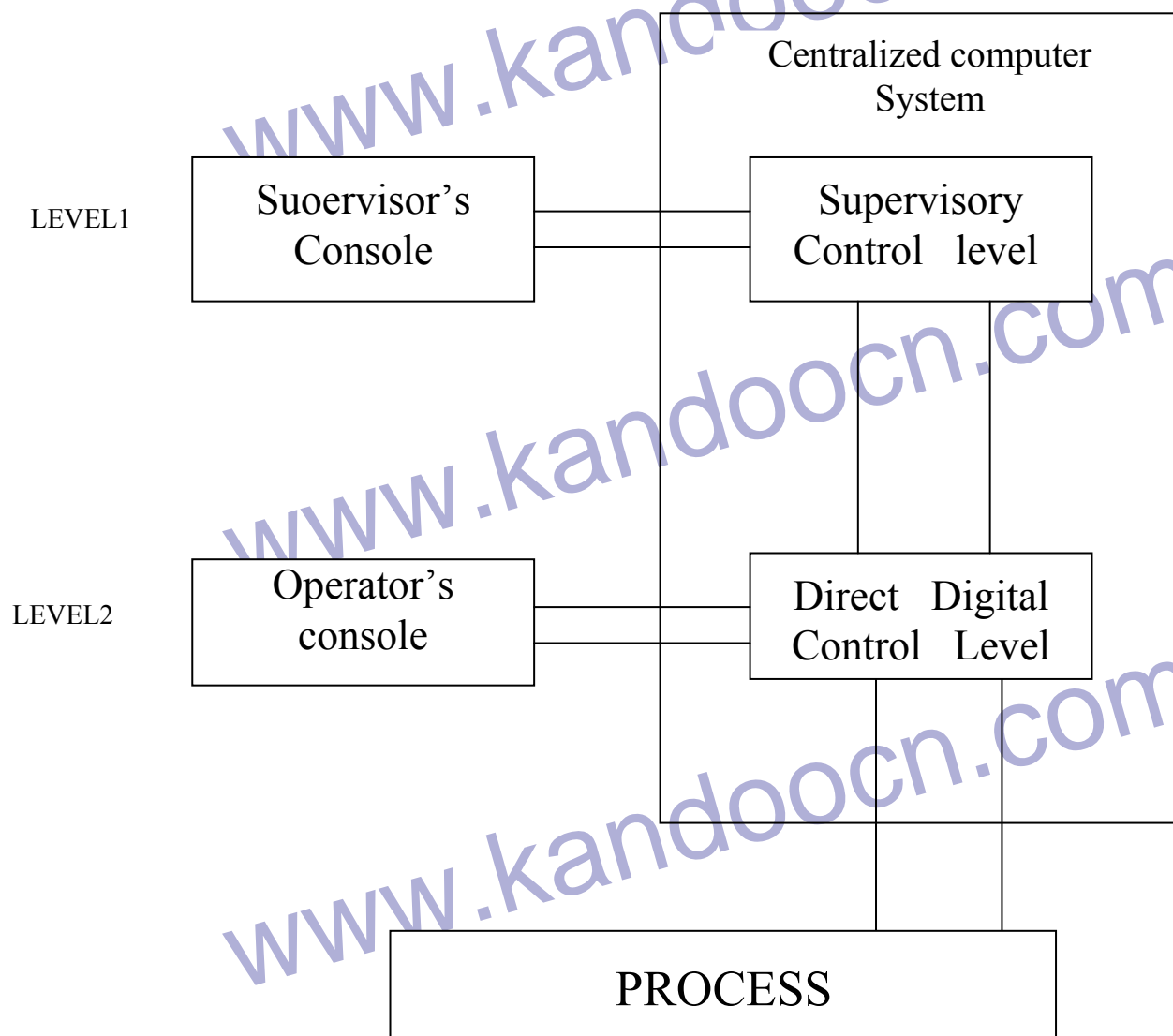
(مطابق شکل 3-4)

شکل 5-3: ساختار کنترل مستقیم دیجیتالی (DDS)

چنانچه کنترل سرپرست توسط کامپیوتر صورت گیرد به ساختار شکل 3-5

می رسیم که یک «ساختار کنترل متمرکز» است.

www.kandoo.cn.com

شکل ۵-۳ ساختار کنترل متمرکز

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

شکل ۳-۶ نمایی از سیستم کنترل متمرکز

چنین روشی دارای معایب زیر است:

۱- به علت آنکه عملیات طراحی برای این واحد ها پس از خریداری

و سفارش صورت می گرفت مدت زمان پیاده سازی و اجرای اینگونه

سیستم ها طولانی بود.

۲- به علت اینکه کلیه سیگنالها باید در یک مرکز جمع آوری شوند و

سیگنال های کنترلی لازم از آنجا اعمال شود مشکلات نویز و اغتشاش

در امر انتقال اطلاعات وجود داشت.

۳- به علت آنکه کلیه عملگردها و کنترل کننده در یک جا قرار دارد،

در صورتی که کامپیوتر خراب شود، کل سیستم از کار می افتد. برای

برطرف شدن این اشکال معمولاً با یک کامپیوتر دیگر به عنوان

پشتیبان (Backup) استفاده می شود که باعث افزایش قیمت سیستم

می شود.

۴- برای برطرف شدن مشکلات مذکور در بند ۳ سعی می شود تا

بیشتر کارها در کامپیوتر انجام شود و در این صورت مشکل بند ۱

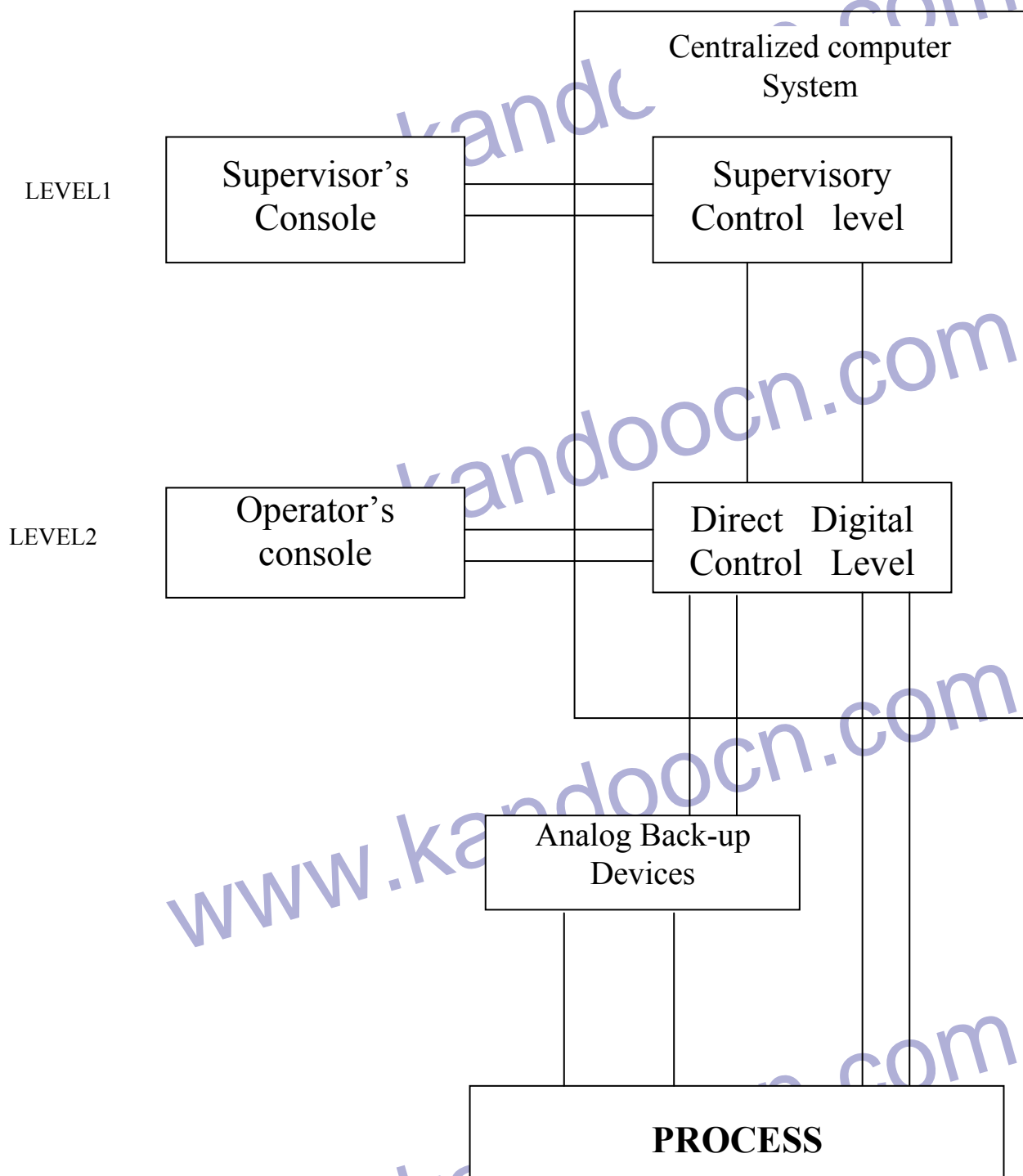
بوجود می آید.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

شکل ۷-۳: ساختار کنترلر مترمزک با پشتیبان آنالوگ

به دلیل مشکلات فوق زیادی به سمت کنترل، کامپیوتری نشان داده شده
ومدیریت مراکز صنعتی به ضدیت با کنترل کامپیوتری پرداخته تا اینکه

در سال 1970 ...

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

۲-۳- کنترل گسترده Distributed control

در حدود سال 1970 به دو دلیل تحولی در امور کنترل و رفع نواقص کنترل متمرکز به وجود آمد یکی آنکه با توجه به پیشرفت مدارهای مجتمع، میکروپروسور ها قیمت ارزان تولید شدند. و پیشرفت زیادی در امور تکنولوژی ارتباطات به وجود آمد. علاوه بر آن کمپانی Honeywell یک ساختار غیر متمرکز را برای کنترل، کامپیوتری استفاده کرد. ایده این موضوع آن بود که جعبه های کنترل کننده متفاوت به صورت کاملاً پخشی شده در سطح پروسی با استفاده از میکروپروسور های داخلی خود کنترل تعدادی از حلقه های کنترلی را به عهده می گرفتند. این واحدهای مستقل از طریق یک خط انتقال به اپراتور مرکزی متصل می شوند. این مجموعه که تحت عنوان TDS2000 توسط شرکت Honeywell تولید شد توانست به دو روش مشکل عدم قابلیت اعتماد سیستم های قبلی را برطرف کند (شکل ۸-۳):

www.kandoo.cn.com

شکل ۸-۳: نمایی از سیستم کنترل گسترده

اولاً: هر واحد کنترل تعدادی از حلقه های را به عهده می گرفت.

ثانیاً: ایجاد پشتیبان (Backup) برای این واحدها با سادگی بیشتر و با

قیمت کمتر صورت می گرفت. پتانسیل واقعی کامپیوتر در کنترل سیستم

ها فقط وقتی به وجود آمد که پردازش اطلاعات و امکانات نمایش برای

سرپرست و همچنین عمل هماهنگی برای قسمت های مختلف سیستم به

وجود آمد. از لحاظ تئوری کنترل عمل سرپرستی و هماهنگی سیستم

های کنترلی با تئوری های سیستم های مقیاس وسیع و چند متغیر صورت

می گیرد.

یک DCS مبتنی بر شبکه کامپیوتری گسترده است که مجموعه ای از یک

ساختار گرافی مجزا می باشد که هر قسمت آن دارای تجهیزات محاسبه

گر مستقل با امکانات ورودی، خروجی و قابلیت اتصال توسط خطوط

ارتباطی دیجیتالی می باشند.

www.kandoo.cn.com

هرچند هر کدام از این سیستم های ساختمانی منحصر به فرد و جنبه های تخصصی معینی دارند اما ساختار اکثر این سیستم ها در متن یک سیستم

کلی قابل توصیف است (شکل ۳-۹)

وسایل موجود در این ساختار به سه گروه تقسیم می شوند: آنهایی که مستقیماً در ارتباط با فرایندی که باید کنترل یا مونیتور شوند قرار دارند، آنهایی که کارکردهای محاسباتی سطح بالا و کارکردهای واسطه ای بین انسان و ماشین دارند و آنهایی که وسایل ارتباطی بین سایر اجزا را تشکیل می دهند.

تعریف مختصر هر یک از این وسایل (devices) در زیر داده شده است:

۱- واحد کنترل محلی (lcu): کوچکترین مجموعه سخت افزار در

سیستم که میتواند کنترل حلقه بسته را انجام دهد.

۲- واسطه سطوح پایین یا انسان (LLHI): وسیله ای که به اپراتور یا

مهندس ابزار دقیق اجازه می دهد با Lcu تبادل مستقیم داشته باشد و

به عنوان مثال برای تغییر مواردی چون نقاط تنظیم، حالت های

کنترل، آرایش کنترل، و یا پارامترهای تنظیم کننده). LLHI همچنین

می تواند مستقیماً واسطه فرآیند و سیستم باشد. سخت افزار وابسته به

اپراتور د راین سطح «واسطه سطوح پایین اپراتور» نامیده می شود.

سخت افزار وابسته به مهندس ابزار دقیق «واسطه سطح پایین مهندسی»

نامیده می شود.

۳- واحد ورودی / خروجی داده ها (PI/ OU): وسیله ای است که

رابطه با فرآیند قرار می گیرد. تنها از این جهت که داده ها را کسب یا

خارج نماید، این واحد کارکرد کنترلی ندارد.

۴- واسطه سطح بالا یا انسان (MLHI): مجموعه ای از سخت افزار

که کارکرد آن شبیه LLHI است اما با قابلیت توسعه یافته و مساعدت

بیشتر برای استفاده کننده HIHI به وسایل دیگر تنها از طریق «وسایل

ارتباطی مشترک» ربط می یابد. سخت افزار مربوط به اپراتور و

مهندس ابزار دقیق به ترتیب با واسطه سطح بالای اپراتوری و «واسطه

سطح بالای مهندسی ابزار دقیق» نامیده می شوند.

۵- وسیله محاسباتی سطح بالاد (HLCD): مجموعه ای از سخت افزار

براساس میکروپروسور که کارکردهای مدیریت واحد تولیدی را

انجام می دهد. (این کارکرد به طور سنتی توسط یک کامپیوتر انجام

می گرفت) HLCD با سایر وسایل تنها از طریق «وسایل ارتباطی

مشترک» ربط می یابد.

۶- وسیله واسطه یا کامپیوتر (CID): , مجموعه ای از سخت افزار که

به کامپیوتر عمومی (General purpose) خارجی اجازه می دهد با

سایر وسایل در سیستم گسترده با استفاده از «وسایل ارتباطی

مشترک» ربط یابد.

۷- وسایل ارتباط مشترک: یک یا چند سطح از سخت افزار و نرم افزار

ارتباطی که امکان اشتراک داده ها بین تمام وسایل در سیستم گسترده

را فراهم می آورد. وسایل ارتباطی مشترک شامل کانالهای ارتباطی

اختصاصی بین وسایل خاص و پایین عناصر سخت افزاری درون وسیله

نمی شود.

شکل ۱۰-۳ آرایش عمومی سیستم کنترل

۱-۲-۳- مقایسه با ساختار های پیشین

همان طور که اشاره کردیم یکی از مهمترین هدفها در توسعه سیستم های کنترل گسترده حفظ بهترین جنبه های سیستم، کامپیوتر مرکزی و سیستم دوگانه (hybrid) می باشد. مهمترین موضوع این است که سیستم های جدید دارای آنچنان ساختمانی هستند که قدرت و قابلیت انعطاف کنترل دیجیتال را با آشنایی مصرف کننده به سیستم های کنترل سنتی آنالوگ و ترکیبی ادغام کرده اند.

سیستم های کامپیوتر مرکزی دوگانه

ساختار سیستم کنترل گسترده مزایای بسیاری نسبت به دو سیستم دیگر

دارد. اما مقایسه نباید یک جانبه باشد. نظیر هر اقدام جدید، حرکت از

سیستم کنترل آنالوگ سنتی به نوع گسترده نیازمند آن است که مصرف

کننده اقدام به حل تعدادی مشکل بالقوه و نیز متغیر در عملیات کند.

یکی از آشکارترین تغییرات این است که سیستم کنترل میکروپروسسوری

تکنولوژی جدیدی را عرضه را عرضه می کند که افراد واحد تولیدی باید

بیاموزند. به میزان معینی بازآموزی افراد، چه اپراتور، چه مسئولان

ابزار دقیق و چه مسئولان نگهداری باید صورت گیرد. تا موفقیت اولین سیستم کنترل گسترده نصب شده در آن واحد تولیدی تضمین شود. رویه های عملیاتی نیز تغییر خواهد کرد.

اپراتورها رقت بیشتری باید حذف مونیتور فرایند در اتاق کنترل کنند و نیز به جای مشاهده سیستم از طریق پانلها، اکنون DVU ها و امکانات دیجیتال دیگر در اختیار آنها است.

سیستم گسترده جدید انعطاف پذیری عظیمی در اختیار مصرف کننده برای انتخاب الگوریتم های کنترلی و مکان تجهیزات در یک واحد تولیدی قرار می دهد. در حالی که این از بسیاری جهات یک مزیت است، اما ضمناً لازم است که مصرف کننده طرحی مناسب برای نصب ارائه دهد به نحوی که سیستم کنترلی به شکل شایسته ای تقسیم شده و نیز جای مناسب و حفاظت لازم در محل های دور در محل های دور، برای سخت افزار کنترلی موجود باشد.

هنگام توزیع سیستم کنترل، مصرف کننده باید از نتایج تاخیرهای گوناگون در پردازش و ارتباط که در سیستم کنترل گسترده به طور ذاتی موجود است، آگاه باشد. هر چند پیشرفتهای سریع در سخت افزار سیستم

دیجیتال، این تاخیرها در بسیاری موارد را قابل چشم پوشی می گرداند،
امامصرف کننده باید از نیازهای کاربرد خاص مورد نظر خود آگاه باشد.
اگر سیستم کنترل علاوه بر پخش کارکردی، به نحو جغرافیایی مهم توزیع
شده باشد، مصرف کننده باید مطمئن شده باشد که در محل های دور
سخت افزار نصب شده می تواند در محیط بقا داشته باشد و سخت افزار
یدکی مناسب برای جایگزینی در صورت خطایی در تجهیزات تامین شده
باشد.

مقایسه فوق و ملاحظات طراحی تنها شروعی برای در بر گرفتن
موضوعات لازم در ارزیابی و طراحی سیستم های کنترل گسترده هستند.
در قسمت بعد بحثهای مربوط به اجزاء سیستم گسترده و موضوعات
مشخص تکنیکی مطرح خواهد شد.

۲-۲-۳- الزامات اساسی در سیستم کنترل گسترده:

۱- برقراری ارتباط یا پروسه:

ورودی و خروجی، واسطه نهادن برای I/O آنالوگ به خواندن ورودی،

تبدیل آنالوگ به دیجیتال و بالعکس، خطی کردن، تبدیل به واحدهای

مهندسی، کار کردن روی بیت ها و اپراتوری بولی و (AND) (OR و ...)

دسترسی به وسایل I/O با به کار بردن برچسب (LABEL) به جای

آدرسهای سخت افزاری

۲- برآمدن از عهده مسئله بلادرنگ بودن (Real timing):

با توجه به سخت افزار مورد استفاده باید هماهنگی لازم با سیستم صنعتی

وجود داشته باشد:

الف - سرعت میکروپروسسور

ب - سخت افزار در LCU

همچنین در ساختمان نرم افزار برای داشتن شرایط کار واقعی، باید

نکات زیر رعایت شود:

الف - قابلیت پذیرش وقفه (interrupt) برای واکنش در مقابل حوادث

خارجی

ب - توانایی زمان بندی برنامه ها و اجرای وظایف به صورت همزمان و

استفاده مشترک از داده ها

ج - توانایی اداره منابع مشترک (حافظه و ادوات جانبی)

د - تایمر نرم افزاری و یک پالس زمان واقع

۳- برقراری ارتباط با سایر عناصر در یک سیستم کنترل گسترده:

امکان ارتباط LUC باید وجود داشته باشد. مثلاً ممکن است از اطلاعات یکدیگر استفاده کنند. و همچنین امکان ارتباط سنسورها، دستگاه های جانبی CRT و غیره با LCU برقرار باشد.

۴-تأمین حفاظت

برخی از مسائل حفاظتی مورد لزوم به صورت زیر است:

الف- حفاظت در موقع ثبت و یا compile (ترجمه به زبان ماشین) در

صورت بروز خطا، دادن پیغام روشن و واضح

ب- انجام روش مناسب به هنگام بروز خطا و زمان اجرا (مثلاً شروع

مجدد و یا استفاده از داده های صحیح)

ج- استفاده از پروسور اضافی (به نحوی که توسط نرم افزار قابل

شناسایی باشد)

د- داشتن حافظه باید برای نگهداشتن پارامترها در هنگام قطع برق (و

داشتن روتین پرئودیک برای ثبت پارامترهای ضروری در حافظه)

ه- در صورت داشتن حافظه مشترک برای دو یا چند LCU، باید

دسترسی به حافظه توسط نرم افزار به دقت کنترل شود.

۵-الزامات نرم افزاری کمکی:

مسائل که در زمان نوشتن برنامه، تصحیح و ثبت آن روی LCU مورد نیاز

است:

الف- تصحیح کننده متن

ب- رفع کننده خطا (dehugger)

ج- اداره کننده فایل (بار کردن فایل روی LCU، کپی برداری و ادغام

فایلها و ...)

۶- استاندارد زبان های سطح بالا:

این موضوع بدان علت است که آیا نرم افزار از نوشته شده برای یک

میکروپروسسور در یک سیستم کنترل گسترده برای پروسورهای دیگر

(سیستمهای جدید) قابل استفاد است یا اینکه باید همه چیز را ابتدا شروع

نمود.

طراحی ورودی / خروجی:

۱- الزامات ورودی / خروجی: مشخصات و زمینه های زیر را در بر می

گیرد:

الف- حالت عمومی و نرمال سطح گذر و لتاژ

ب- ایزوله کردن ولتاژ ترمینالهای ورودی و خروجی و وسایل

الکترونیکی سیستم

ج- امپدانس ورودی

د- توانایی راه اندازی بار خروجی و این مشخصات در صنایع مختلف

متفاوت است.

۲- روش های ورودی / خروجی:

دو حالت وجود دارد:

الف- با استفاده از چندین حالت انتخاب I/O

ب- تولید محصولات اضافی DI/OU مانند Multiplexer واحد واسطه

فرایند مصرفی داده ها. در این روش معمولاً از یک LCU که نرم افزار

آن منحصرأ برای I/O طراحی شده است، استفاده می شود. استفاده از

IO/ OU دارای این اشکال است که هزینه نگهداری و قطعات یدکی و نیز

پیچیدگی سخت افزاری سیستم بیشتر می شود.

۳-۲-۳- واحد کنترل محلی:

واحدهای کنترل محلی بخش هایی از سیستم گسترده می باشند که در

آنها عملکرد خروجی پروسه انجام می شود. برخی از کنترلهای اولیه که

معمولاً مستقل از LCU ها هستند. در این واحد انجام می شود. در

صورتی که کنترل آن بخش از سیستم با استفاده از داده های سایر LCU

ها متعدد نباشد پردازنده مرکزی عملیات کنترل را تحت نظر می گیرد.

بلوک دیاگرام یک کنترل کننده محلی عموماً به صورت زیر است:

شکل ۱۱-۳ آرایش سیستم کنترل گسترده مکانی

که با استفاده از IP ها و حافظه موجود داده های به دست آمده از Data

Link را پرداز می کند و الگوریتم پردازش خود را از حافظه PROM

می گیرد.

الف) پارامترهای اصلی یک کنترل کننده محلی:

در طراحی یا مشخص کردن یک کنترل کننده محلی بعضی از مهمترین

پارامترها که باید مشخص شوند به شرح زیر است:

- ماکزیمم تعداد حلقه هایی که باید بسته شوند.

- نوع و سطح سیگنال های ورودی / خروجی.

- درجه استقلال محلی مورد نیاز.
- روش های مد نظر برای تداخل استفاده کننده محلی
- درجه خود تشخیصی (self- Diagnosis)، افزونگی (redundancy) با ظرفیت خود تعمیری.

- درجه هوشمندی برای یک استفاده کننده غیر هوشمند، درجه هوشمندی سیستم احتمالاً به کاربر امکان اصلاح و توسعه سیستم خود را می دهد.

- درجه ساخت یافتگی و استاندارد بودن سخت افزار و نرم افزار در یک کنترلر و همچنین سخت افزار و نرم افزار بین کنترلرها (ب) شروطی برای افزایش قابلیت ها:

میانگین زمان خرابی یک کنترل کننده محلی مبتنی بر میکرو کامپیوتر حدوداً کمتر از ۸ سال می باشد. در کارگیری اینگونه سیستم ها قابلیت اطمینان یکی از مسائل مهم و بعضاً تعیین کننده می باشد. در زیر بعضی از روش های بالا بردن قابلیت اعتماد ذکر خواهد شد.

۱- افزونگی (Redundancy) در یک کنترل کننده محلی:

در این ساختار دو کنترل کننده به صورت پهلو به پهلو (side by side) کار می کنند. یکی عمل کنترل را بر عهده دارد و دیگری standby می باشد. عمل جابه جایی بین دو کنترل وقتی رخ می دهد که واحد تشخیصی خطا (Diagnostic) تشخیص دهد که واحد کنترل به صورت مناسبی عمل نمی کند. این ساختار دیده می شود و شاید یکی از مهمترین قسمت های این ساختار بخش تشخیصی خطا است که خود باید از قابلیت اطمینان بالایی برخوردار باشد.

۲- یک واحد کنترل محلی یدکی برای جایگزینی به چندین کنترل کننده محلی در حال کار:

در این حالت (n+1) کنترل کننده برای انجام کار منظور می شوند. این روش نسبت به روش قبل به سخت افزار کمتری نیاز دارد ولی به دلیل پیچیدگی قابلیت اعتماد پایین می آید.

در ضمن کنترل کننده جایگزین (Stand by) بزرگتر از یک کنترل کننده معمولی باید باشد.

۳- افزونگی (Redunbaney) دینامیک

در این حالت تمام سیگنال های Plant از طریق Data link در دسترس کنترل کننده های محلی قرار دارد. یک کنترل کننده هماهنگی عمل اختصاص وظایف را به این کنترل کننده ها انجام می دهد. در شرایطی که یک خرابی بوجود آید عمل تخصیص وظایف مجدداً انجام می گیرد. واضح است که صرف نظر از پیچیدگی، قابلیت اعتماد این روش بسیار بالا می باشد. علاوه بر آن در این روش فرض بر آن است که Data link از قابلیت اعتماد بالایی برخوردار است.

۴- افزایش قابلیت اعتماد (Data link):

برای این کار لازم است تا یک خط ارتباطی جایگزین (stand by) قرار داده شود که پس از تشخیص خطا در Data link اصلی، تبادل اطلاعات از طریق link جدید و از طریق مدار واسطه جایگزین stand by کنترل کننده ها صورت می گیرد.

۴-۲-۳- زبانهای برنامه نویسی کنترلی

در چند دهه اخیر روز به روز از قیمت سخت افزار کاسته شده قیمت نرم افزار بالا می رود. این مطلب براساس قیمت نرم افزار و سخت افزار در یک پروژه محاسبه می شود که ممک است به ۸۸٪ کل یک پروژه برسد.

این امر باعث روی آوردن شرکت های کنترلی صنعتی به تولید نرم

افزارهایی با اشکال مختلف شده است. از مهمترین زبان های اصلی که

امروزه برای کنترل صنعتی طراحی شده به قرار زیر است:

۱- تابع های بلوکی و از پیش برنامه ریزی شده که پارامترها و حالت

های آنها غیر قابل تغییر است و کار بر اتصال این بلوک ها به یکدیگر به

ساختار مورد نظر می رسد.

۲- زبان های مسئله گرا Pobleem oriented language که برای یک

کنترل بخصوص بهینه شده اند. زبان های مسئله گرا نیز مانند تابع

های بلوکی نیازی به آشنایی با روش های برنامه نویسی ندارند. دو

نوع pol وجود دارد.

۱- Fill in the form

۲- Batch progeaming

در نوع اول کاربر نوع کنترل مورد نظرش را انتخاب می کند و سپس فرم

هایی که توسط فروشنده تهیه شده است را پر می کند، این اطلاعات از

طریق یک اپراتور وارد کامپیوتر می شود. همان طور که واضح است این

نوع زبان محدودیت های زیادی دارند از جمله محدودیت در ساختار

کنترل کننده و پارامترهای آن. نوع دوم زبان های Pol زبان های batch نام دارد که در کنترلهایی با همین نام به کار می رود.

۳- زبانهای سطح بالا به کاربر انعطاف بیشتری در طراحی کنترل کننده می دهد. در عین حال سازگاری خود را با دو نوع قبل نگاه می دارد که دستورهایی برای عملیاتی مانند باز شدن یک شیر، رسیدن درجه حرارت به درجه حرارت دیگر با پر شدن یک تانک را می دهند. هر کدام از این دستورها پارامترهای ویژه خود را از قبیل زمان باز شدن و مدت زمان باز ماندن و .. را نشان می دهد. زبان هایی مانند AUTORAN، ATLAS، PEARL، PROSPRO اگرچه زبان های Pol نامیده می شوند در واقع از نوع زبانهای سطح بالا هستند که توضیح خواهیم داد.

تا اوایل سال ۱۹۸۰ زبان های سطح بالایی مانند PASCAL، BASIC، FCRTAN در مینی کامپیوترها به عنوان زبان های کنترل دیجیتال سیستم کامپیوتری و کنترل سرپرست استفاده می شدند. با پیشرفت میکرو کامپیوترها، lcu ها قدرت بیشتری پیدا کردند و نیاز به زبان های سطح بالا در این واحدها ایجاد گردید. باید توجه داشت که زبان های همه منظوره مانند FORTRAN و BASIK نمی توانند در

پروسه‌های زمان واقعی مورد استفاده قرار گیرند. و برای پروسه های Batch مناسبند. در پروسه های زمان واقعی چندین وظیفه با هم باید به طور همزمان انجام شود. علاوه بر آن باید به وقایع مختلف پاسخ سریع و مناسب داده شود. برخی از زبان های مذکور با توسعه مناسب این نواقص را برطرف کرده اند. اما اخیراً زبان هایی مانند PEAEI , MODULA را بر طرف مخصوص کنترل صنعت طراحی شده اند.

این زبان ها باید قابلیت سرویس دادن به in terupt را برای پاسخ به وقایع خارجی داشته باشند. علاوه بر آن قابلیت زمان بندی چندین وظیفه و برنامه به صورت همزمان (multitasking) از قابلیت های این زبانها می باشد دارا بودن یک ساعت زمان واقعی برای استفاده در برنامه های کاربردی مختلف و قابلیت اعتماد بالا از مشخصات دیگر این زبان ها است.

کل توابع کنترلی و ارتباطی به صورت زیر خلاصه می شود:

۱- توابع کسب اطلاعات و محدود کردن سیگنال مانند اسکن ورودی،

فیلتر کردن، خطی سازی و تبدیل واحدهای مهندسی

۲- توابع سنجش محدوده ها و هشدار دهنده ها

- ۳- توابع کنترلی مدولاسیونی شامل کنترل PID با همه تغییرات آن.
- ۴- توابع کنترل سلسله مراتبی برای پیاده سازی منطقهای بولی مانند:
AND, OR, Not.... و توابع مبطه مانند تاخیر زمانی و حافظه.
- ۵- توابع محاسباتی ماندن ریاضی و جمع، منها، ضرب و تقسیم،
مثلثاتی (sin, cos) و توابع پردازش دینامیکی سیگنال مانند انتگرال،
مشتق و فیلتر.
- ۶- توابع سیگنال های خروجی برای رانش محرک ها و نشان دهنده
های مختلف
- ۷- توابع ارتباطی برای برقراری ارتباط بین lcu های مختلف در یک
DCS
- ۸- توابع ارتباطی برای برقراری ارتباط مناسب کابلهای مختلف با lcu
در مدل DCS های قدیمی بسیاری از این توابع در کامپیوترهای
قدرتمند مرکزی صورت می پذیرفت و تنها برخی از عملیات در lcu انجام
می شد. با پیشرفته تر شدن این سیستم ها بسیاری از این توابع در lcu
انجام می شود.

از خصوصیات خوب یک زبان برنامه نویسی قابلیت انتقال آن می باشد که به دو دلیل مزیت محسوب می شود:

۱- کاربر ممکن است همان نرم افزار را برای سیستم دیگر به کار گیرد.

۲- در صورتی که فروشنده بخواهد سیستم کنترلی را با پرسور های قوی تر توسعه دهد، نرم افزار هم قابل توسعه و استفاده می باشد.

۵-۲-۳ واسطه های اپراتور

شکل ۱۱-۳ آرایش از یک سیستم کاملا گسترده را نشان می دهد.

شکل ۱۱-۳: آرایش سیستم کنترل گسترده مکانی

در این حالت هر lcu در نزدیکترین فاصله تا آن قسمت از فرایند که کنترل می کند قرار دارد. واسطه سطح پایین (LLHI) با اپراتور (در صورت وجود) در همان نقطه قرار دارد. واحدهای سطح پایین تنها برای حمایت کنترل دستی و زمانی که تجهیزات سطح بالا خراب می شود یا نیاز به تعمیر اساسی دارد، به کار می رود این ترکیب در دو زمینه باعث صرفه جویی می شود:

۱- کاهش در اندازه اتاق کنترل

۲- کاهش در هزینه سیم کشی با قرار گرفتن در نزدیکی فرایند

الزامات واسطه یا اپراتور:

واسطه اپراتور یک سیستم کنترلی گسترده بایستی به اپراتور امکان دهد

تا وظایفی را در زمینه مسئولیت های معمولی زیر انجام دهد:

- نظارت پروسه (فرایند)

- کنترل فرایند

- شناخت علایم اشکال در سیستم

- نگهداری داده های فرایند

نظارت پروسه:

۱- مقادیر جاری تمام متغیرهای مورد توجه فرایند بایستی در

دسترس باشند. این متغیرها شامل متغیرهای پیوسته (نظیر دما و

فشار) و متغیرهای منطقی فرایند نظیر وضعیت روشن / خاموشی پمپ

ها در وضعیت کلیدها) می باشد. دسترسی سریع به هر متغیر و مقدار

دقیق آن و همچنین update بودن مقادیر، معتبر نبودن اطلاعات به

هر دلیل (نظیر خرابی یک سنسور و ...) باید برای اپراتور قابل رویت

باشد.

۲- هر متغیر باید یک برگه (tag) قابل تشخیص باشد نه توسط آدرس

سخت افزاری و همچنین یک سیستم یک توصیف کننده (descriptir)

که متغیرهای برگه دار را شرح داده می خواند بایستی به همراه برگه

باشد. مثلاً یک tag به صورت TTO75/B و یک توصیف کننده به

صورت: "Column Temperature 75 in Area B"

۳- مقدار متغیرها بایستی در واحدهای مهندسی نمایش داده شوند

(تا برای اپراتور با معنی باشد) واحدها نیز به همراه متغیر باید نشان

داده شوند. مثلاً مورد باید بر حسب فارنهایت و یا سانتی گراد باشد)

۴- در بسیاری موارد، متغیرهای مورد نظر به تابع چند متغیره اندازه گیری شده می باشد (مثلا میانگین چند متغیر، حداکثر چه مقدار اندازه گیری شده می باشد (مثلا میانگین چند متغیر حداکثر چه مقدار، آنتالپی و ...)) این متغیرها نیز همانند متغیرهای معمولی نشان داده می شوند و باید شامل واحد برچسب (descriptor, tag) باشند.

کشف موارد غیر عادی:

۱- سخت افزار کنترلی و محاسباتی در سیستم گسترده باید بتواند حالت های هشدار (alarm) متغیرهای خاص در فرایند را تشخیص داده و به صورت مشخص به اپراتور نشان دهد. انواع هشدارها برای هر متغیر نظیر حد بالا، حد پایین و انحراف از مقدار سعی می باشد.

۲- واسط اپراتور بایستی هشدارهای نیز برای متغیرهای محاسبه شده گزارش کند.

۳- واسطه اپراتور به همراه متغیرهای فرایند، حدود خطرناکی متغیرها را نشان داده و یا دسترسی به آن را به طریقی آسان برای

اپراتور ممکن سازد.

۴- قسمتی سیستم شرایط هشدار را کشف کند، واسطه بایستی اپراتور

را از این شرایط آگاه کرده و خواستار پاسخی از سوی اپراتور باشد.

۵- اگر سیستم چندین هشدار را در زمان کوتاهی دریافت کرد،

واسطه بایستی تمام آن ها را (با نشان دادن اولویت) به اپراتور اعلام

کند.

۶- در برخی از فرایندها شرایط کار غیر عادی با توجه به مقادیر

چندین متغیر قابل تشخیص نمی باشد و بایستی مکانیزم مناسبی برای

ایجاد امکان ملاحظه این هشدار چند متغیره و تغییر مناسب آن فراهم

کنند.

در بعضی اوقات نظارت فرایند علاوه بر مقادیر چند متغیره به تغییرات

آنها در یک دوره متوالی و همچنین به گزایش (tren dign) این مقادیر

در آینده توجه دارد. بدین منظور که آیا سعی را که فرایند به طرف آن

پیش می رود، همراه با مشکل است یا خیر. واسطه اپراتور بایستی امکان

دسترسی سریع به تاریخچه (History) نزدیک مقادیر (نه الزاماً تمام

مقادیر) را فراهم سازد. برخی از اثرات مربوطه به متغیرهای گزایشی:

۱- گروه بندی متغیرهای گرایش باید در مقیاس زمانی مورد توجه

امکان پذیر باشد. برای مثال گروه بندی تمام درجه های حرارت که

مربوط به یک بخش ویژه از فرایند هستند.

۲- منحنی گرایش بایستی به روشنی با واحدهای مهندسی معلوم شود.

(افزایش زمان در زمان مطلق متغیرهای گرایش)

۳- اپراتور بایستی بتواند هم مقدار دقیق جاری و هم مقدار گذشته

متغیرها و گرایش را بر حسب واحدهای مهندسی بخواند.

۵- در صورت امکان، همان منحنی که گرایش را نشان می دهد،

اطلاعات کمکی را هم برای کمک اپراتور در ارزیابی متغیرهای

گرایش نشان دهد. مثلا اطلاعات شامل مقادیر اسمی متغیرها، نقاط

تنظیم، حلقه کنترلی مربوطه، دامنه مجاز متغیرها و سرعت مجاز

متغیرها.

کنترل فرایند:

مسائلی که در نرم افزار مورد استفاده در سیستم DCS، برای کنترل

فرایند باید در نظر گرفته شود:

۱- دسترسی سریع به تمام حلقه های کنترلی در سیستم کنترل فرایند

۲- برای هر حلقه کنترل پیوسته، واسطه باید به اپراتور اجازه دهد که

تمام کارکردهای کنترلی نرمال را انجام دهند. مثلاً تغییر دادن

مدهای کنترلی (اتوماتیکی، دستی، Cascade) تغییر دادن خروجی

های کنترل در ورودستی، تغییر دادن نقاط تنظیم در حد اتوماتیکی و

نظارت بر نتایج عملیات.

۳- واسطه باید امکان عملیات کنترل لاجیکی، نظیر راه اندازی و

متوقف کردن پمپها یا باز کردن و بستن شیرها را به اپراتور بدهد.

۴- در مورد کنترل تولید Bath، واسطه اپراتور بایستی به اپراتور

اجازه دهد که سطح جاری دنباله را مشاهده کند. همراه با امکان

مداخله در آن مرحله جدیدی را شروع کند و یا متوقف سازد.

۵- در هر دو حالت کنترل پیوسته و ترتیبی، سیستم واسطه بایستی به

اپراتور امکان دسترسی به خروجی های کنترل و امکان دستکاری (با

توجه به خرابی احتمالی) را بدهد.

تشخیص اشکالات فرایند

نظارت و کنترل در شرایط نرمال نسبتاً ساده ولی سیستم واسطه اپراتور

بایستی اطلاعات کافی در خلال این شرایط عادی را ابتدا تأمین کند، تا

اپراتور بتواند وسیله خراب شده را شناسایی کرده و اقداماتی برای
تصحیح آن انجام دهد و فرایند به حالت نرمال برگردد. روش هایی برای
دستری به این هدف وجود دارد:

۱- تستهای مداوم و بررسی منطقی بودن خروجی سنسورها و آنالیزهای
پروسه را اندازه گیری می کنند.

۲- خود آزمایی مداوم روی مولفه ها و اجزاء داخل سیستم کنترل
گسترده نظیر: کنترلرها، عناصر ارتباطی و وسایل محاسباتی و خود

تجهیزات واسطه انسانی.

کارکردهای اشکال شناسی:

در سیستم های کنترل گسترده که چند متغیر وجود دارد، احتمال وقوع

اشکال در هر یک از متغیرهای سیستم بسیار زیاد است. برای بررسی این

اشکالات در رفع آنها روش های مختلفی به کار برده می شوند:

۱- تشخیص اولیه هشدار دهنده، که به اپراتور اعلام می کند کدام

هشدر زودتر رخ داده است.

۲- تشخیص هشدار ارجحیت که هشدارهای جاری را با توجه به

اهمیت دسته بندی کرده و هشدارهای کم خطرتر (کم اهمیت تر) را

موقتاً کنار می گذارد.

۳- کارکردهای پیشرفته تر، که ترکیبی از داده ها و اطلاعات هشدار

دهی در متغیرهای فرایند، برای تشخیص مورد دارای اشکال است.

ثبت نتایج فرایند:

امکان ثبت نتایج فرایند و مقادیر متغیرهای موجود در سیستم کنترل باید

فراهم باشد. روش های موجود برای ثبت نتایج به صورت زیر می باشد:

۱- ثبت اطلاعات مربوط به گرایش (trending) در زمان کوتاه.

۲- ورودی دستی دادههای فرایند- اپراتور باید بتواند اطلاعات جمع

شده به طور دستی را به منظور حفظ آن وارد سیستم کند (مثلا داده

های مدول وضعیت بازگشت به حالت عادی و پیام دریافت اپراتور

بایستی ثبت شود. اطلاعات شامل نام «برگه» متغیر فرایند، زمان

هشدار، نوع هشدار نظیر مقدار بالا، پایین، یا انحراف و سایر

اطلاعات مورد نظر)

۳- ثبت هشدار ها روی چاپگر و یا روی یک وسیله ذخیره داده ها و یا

روی هر دو

۴- ثبت پرئود یک اطلاعات متغیرهای فرایند (روی چاپگر) یا ذخیره

کننده یا هر دو) - بر مبنای هر چند دقیقه یا هر چند ساعت و یا

ذخیره مقدار متوسط در طی زمان، به جای مقدار لحظه ای.

۵- ذخیره طولانی مدت رای و اعاده (retrieval) اطلاعات: اطلاعات

باید بتواند برای مدت طولانی ذخیره شود (ماه ها و یا سالها) و

همچنین اعاده آن ساده و به طور آنی امکان پذیر باشد.

۶- ثبت اعمالی کنترلی اپراتور - در بعضی از بخش ها لازم است

عملیات اپراتور به طور اتوماتیک ثبت شود. البته به نحوی که اپراتور

نتواند آن را غیر فعال کند.

خطوط راهنما در ملاحظات فاکتور انسانی و اهمیت دخالت فاکتورهای

انسانی.

در گذشته طراحی وسیله اپراتور بیشتر با توجه به مصلحت فروشنده انجام

می گرفت. ولی امروزه (در سالهای اخیر)

این نتیجه به دست آمده است که سرمایه گذاری اندک در طراحی مناسب تجهیزات واسطه، سودهای جالبی دارد:

- خطای اپراتور کمتر

- استفاده کاری تر از افراد حمل کننده

و فرسودگی کمتر اپراتورها، برخی از خطوط راهنما در طراحی سیستم های رابطه اپراتوری برای کنترل صنعتی شامل موارد زیر است:

۱- ملاحظه تمام اپراتورهای ممکن (مرد یا زن، بزرگی یا کوچک و ...)

۲- طراحی سیستم برای اپراتور ها و نه برای برنامه ریزان، کامپیوتر یا مهندسین.

۳- اجازه دسترسی سریع به تمام کنترل ها و نمایش دهنده های لازم

۴- تجهیزات نشان دهنده ها از لحاظ عملیاتی و یا عملیات کارکردی تقسیم بندی شوند.

۵- از رنگ ها نشانه ها، نامگذاری ها و مکان ها به نحوی استفاده شود

که امکان اشتباه اپراتور حداقل شود.

۶- اطلاعات فراوان اولویت بندی شده (به طریق صحیح) و زمانی که

تغییر قابل ملاحظه ای روی می دهد، گزارش شود.

۷- به حافظه کوتاه مدت شخص اپراتور دنباله پیچیده ای از عملیات

فشار وارد شود در این موارد که کمک هایی نظیر راهنمای اپراتور،

منو (Menu) و ارتباط متقابل با دستگاه و... اهمیت ویژه دارد.

۸- در مواقع خطا، نوع درون دارای خطا و روش مقابله با آن بیان

شود.

۹- محیط کار اپراتور باید درست طراحی شود (با هدف ایجاد آرامش

و تمرکز در عملیات)

عملیات معمول در واحد Lcu در ایستگاه های جدید:

عملیات زیر به طور معمول روی واحد کنترل پیوسته Lcu (ایستگاه

کنترل) موجود می باشد:

- تعویض موکنترل دستی، اتوماتیک، cascade)

- تغییر نقطه تنظیم، تعویض خروجی و همچنین واحد آن.

- ایستگاه load دستی (جانشین ایستگاه کنترل پیوسته)

- ایستگاه نشان دهنده

- ایستگاه منطقی

همچنین واحد کنترل اصلی باید شامل تمام انواع حلقه های کنترل نظیر:

PID استاندارد، cascade، ratio/ bias تغییر واحد باشد.

اعلام کننده های هوشمند:

در دستگاه های جدید، از اعلام کننده هایی (بر اساس میکروپروسسور)

با کارکردهای زیر استفاده می شود.

۱- ارجحیت دهنده هشدار (تشخیص بین هشدار و اعلام عادی)

۲- انتخاب حالت های دریافت و اعلام برخی از سیگنال ها نشان

دهنده دریافت هستند و برخی نشان دهنده اعلام کننده هشدار نظیر

بوق، بیزر چشمک زن، پیام صوتی)

۳- اعلام نخستین هشدار

۴- قطع هشدار پس از پاسخ اپراتور

ثبت کننده های نمودار:

از ثبت کننده های نمودار دایره ای و یا نوارهای حافظه، اغلب برای ثبت

متغیرهای فرایند در سیستم کنترل گسترده استفاده می شود. ولی ثبت

کننده های دیجیتال که از میکروپروسور استفاده می کنند، به تدریج مقرون به صرفه تر و رایج تر می شوند.

انتخاب مولفه های ایستگاه:

نوع نمایش و مولفه های انتخاب شده برای ایستگاه (از نقطه نظر وسایل)، متفاوت از وسایلی است که در سیستم های خانگی استفاده می شود. نکات زیر اهمیت ویژه دارند:

۱- نشان دهنده ها بایستی در مقابل اثرات جوی برای اجتناب از آلودگی (گازهای خورنده، مواد شیمیایی و ...) حفظ شوند.

۲- نمایش دهنده ها بایستی دارای قابلیت رویت بالا در محیط با روشنایی مورد انتظار باشد.

۳- هر دکمه ای وقتی از حالت فشار خارج می شود باید به طوری به جای اولش بازگردد تا سبب ایجاد خطاهای بالقوه نگردد.

۴- نوع نمایش دهنده نیز متفاوت می باشد. در سیستم های معمول استفاده بسیار زیادی از LED می شود ولی با توجه به پیشرفت

تکنولوژی می توان از لامپ تخلیه و گاز پلاسمایی تهیه گرافهای میله

ای با وضوع بالا استفاده کرد و یا نشان دهنده های کریستال مایع

(LCD) که بسیار قابل انعطاف هستند را به کار برد.

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

فصل چهارم

«معرفی نرم افزار شبیه ساز DCS»

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

www.kandoo.cn.com

معرفی نرم افزار شبیه ساز DCS:

این برنامه به زبان MATLAB نوشته شده و هدف آن شبیه سازی یک

سیستم کنترل گسترده (DCS) می باشد. این بسته نرم افزاری در محیط

Windows اجرا می شود. روش نوشتن و اجرای آن تا حد زیادی به

طریقه برنامه نویسی شیء گرا (object-oriented programming)

بوده و از لحاظ اجرایی به صورت event-driven می باشد. بنابراین در

اینجا به طور مختصر در مورد برنامه نویسی شیء گرا توضیحاتی را ارائه

می کنم تا آشنایی بیشتری با ساختار داخلی نرم افزار حاصل گردد. البته

واضح است که این بررسی تنها در حد یک معرفی ساده بوده و بسیاری از

جنبه های اصلی و مهم روش شیء گرا را در بر نمی گیرد.

۱-۴: برنامه نویسی به روش شیء گرا

۱-۱-۴- مقدمه:

امروزه روند گرایش به برنامه نویسی به روش شیء گرا رو به افزایش

می باشد. بسیاری از سیستم ها با استفاده از روش برنامه ریزی شیء گرا

توسعه یافته اند. آمار و ارقام صحت بسیاری از ادعاهای موجود در این

مورد از توسعه نرم افزار را ثابت می کند. تعداد زیادی از شرکت ها در

حال بررسی این تکنولوژی بوده و در حال تحقیق روی مفاهیم آن در مورد محصولات خود روش های توسعه آنها می باشند. این بخش به طور اختصار به بررسی اشیاء می پردازد. آنچه در پی می آید یک روش منحصر به فرد نیست. بلکه مجموعه ای از آراء و نظریاتی است که حاصل تلاشهای فراوان افراد زیادی در این زمینه می باشد.

۲-۱-۴: برنامه نویسی به روش شیء گرا چیست؟

ایده برنامه نویسی به روش شیء گرا در اواخر دهه ۱۹۸۰ و اوایل ۱۹۹۰ مطرح گردید.

همانطور که ذکر شد، افراد زیادی در این زمینه کار کرده اند که همگی آنها در یک سری از مفاهیم کلی با هم توافق دارند اما در واقع

متخصصان نرم افزار به طور دقیق با هم در مورد آنچه که یک برنامه شی

گرا را می سازد موافق نیستند. در این بخش ما تعریف آقای WEGNER

را بر می گزینیم. طبق این تعریف هر زبان برنامه نویسی که شامل سه

مفهوم زیر باشد شیء گرا نامیده می شود.

۱- اشیا (object)

۲- کلاسها (classes)

۳- توارث (inheritance)

یک سیستم نرم افزاری در صورتی شیء گرا نامیده می شود که با استفاده از این سه مفهوم طراحی و اجرا شود. یک برنامه شیء گرا عبارت است از یک سیستم نرم افزاری که اجزای آن اشیاء باشند. محاسبه و اساس ایجاد اشیا جدید و ارتباط بین آنها انجام می گیرد. در واقع آن دسته از روش های طراحی که از این سه مفهوم استفاده نمی کنند، تمامی قدرت برنامه ریزی شیء گرا را در اختیار طراح قرار نمی دهند. حال به بررسی مختصر هر یک از مفاهیم فوق می پردازیم.

الف- اشیاء:

شیء اصلی ترین مولفه برنامه ریزی شیء گرا می باشد. هر شیء توسط خواص مخصوص به خود و نیز مجموعه عملیاتی که می تواند انجام دهد، مشخص می شود خواص مذکور می توانند در اثر کاربرد عملیات مورد نظر تغییر کنند. منظور از عملیات در واقع همان (methods) می باشد و از طریق فرایند پیام دهی (messaging) به کار گرفته می شوند.

پیامی که به یک شیء فرستاده می شود نام یک روش و نیز لیستی از آرگومانهایی که هر کدام به نوبه خود یک شیء را نامگذاری می کنند

مشخص می کند پیامی که توسط یک شیء دریافت می شود باعث می شود که کد مربوط به روشی که نام آن در پیام آمده است، توسط پارامترهای صوری آن که به مقادیر متناظر در لیست آرگومان وابسته است، اجرا می شود. پردازش یک پیام توسط شیء دریافت کننده ممکن است منجر به تغییر حالت شود، یعنی تغییری در یک خاصیت اشیا گیرنده پیام و یا فرستادن پیام به خودش یا اشیاء دیگر.

می توان با یک ترتیب نه چندان خوب فرض کرد عملیات پیام دهی مشابه فراخوانی تابع در برنامه های پروسه ای می باشد. با این تفاوت که هدف روش مذکور ناشی از پیام دهی اینست که حالت داخلی یک شیء را تصحیح کند. نه اینکه آرگومانهای آن را تغییر دهد و آنها را برگرداند.

همچنین ممکن است یک شیء به خود نیز یک پیام ارسال کند.

دلیل خاصی وجود ندارد که اشیاء باید همیشه فیزیکی باشند. در صورتی که آنها می توانند مواردی از هر واقعیت مفهومی دیگر هم باشند. مثلاً عملیات یک سیستم عامل، سطح روشنایی یک اتاق و نقش یک قاضی و

محاکنه مشخص، همه مثالهایی از اشیاء هستند.

در مورد اشیاء از نظر طراحی و اجراء دو دیدگاه وجود دارد. از دیدگاه طراحی می توان اشیاء را به عنوان حالات یا مواردی از مفاهیمی که سایتهای مورد نظر را مدل می کنند، تصور کرد. این اشیا به طور مستقیم با سایتهای فیزیکی در محدوده مسئله متناظر هستند این تصور از اشیاء منتهی به یک فرایند طراحی بیانی می شود. به جای اینکه طراح سلسله مراتب عملیات مورد نظر را تشریح کند، ماهیتهایی را که باید حضور داشته باشند شامل خصوصیات و عملیاتی که می توانند انجام دهند تشریح می کنند. مثلا در این برنامه شبیه سازی برای هر کدام از ماهیت هایی که باید شبیه سازی شوند (اجزاء یک سیستم کنترل گسترده) یک شیء در نظر گرفته خواهد شد.

این ماهیت ها به عنوان واحدهای مستقل و عمل کننده که با سایر اشیا موجود در دامنه مورد نظر رابطه دارند فرض می شوند. تعریف همه ماهیت های مورد نیاز برای مدل کردن دامنه مسئله از نظر عملکرد برای حل مسئله مورد نظر، کافیت. از دیدگاه کاربردی شیء عبارت است از یک ساختمان داده واقعی که برای مصرفی یک ماهیت در یک برنامه شیء گرا مورد استفاده قرار می گیرد. بنابراین در یک نرم افزار نوشته

شده، برای ماهیت های موجود در حافظه شیء مورد نظر داده ها متغیرهای حالت و نیز روش هایی برای دسترسی به عملیات و روش های وابسته داده ها وجود دارد. این اشیاء مخلوطی از داده و عملیات هستند که مواردی از تجرد داده data abstraction می باشند، اما حالت خود را در طول عمر خود حفظ می کنند. برای ماهیت های موجود در دیسک یا آنهایی که به شکلی روی یک دستگاه ذخیره ثانویه ضبط شده اند، یک پیوسته (index) برای ذخیره بیتها رعایت می شود که با شیء به عنوان یک واحد رفتار می نماید.

ب) کلاسها

یک کلاس عبارت است از مجموعه ای از اشیاء که در یک سری مفاهیم اساسی مشترک هستند. تعریف یک کلاس شامل مجموعه ای از داده ها بعلاوه مجموعه ای از عملیات مجاز روی این داده های می باشند. به عبارت دیگر کلاس را می توان به عنوان قالب برای تولید اشیا در نظر گرفت. همه اشیاء موجود در یک کلاس دارای حالات و عملیات مشابه می باشند. هر شیء یک مورد یا یک نمونه از یک کلاس می باشد و حالت آن شی در متغیر حالت آن نهفته است.

در نرم افزار نوشته شده، کلاسها شامل از اشیاء هستند که از نظر عملیاتی مشابه بوده و دارای مجموعه متغیرهای حالت یکسانی می باشند.

بنابراین کلاسهای تعریف شده شامل کلاسهای Lcu , DH, HLHI, DI/

OU و ... می باشند که هر یک دارای ماهیتی مخصوص به خود بوده و

شامل اشیاء مورد نظر می باشند.

معمولا کلاس را به عنوان تحقیق پذیری یک نوع داده مجرد (Abstract

data type) تصور می کنند. این تعریف کاملا کافی نمی باشد و خیلی

مناسب است که کلاس را به عنوان یک مدل از یک مفهوم در نظر گرفت.

این مدل برای یک سیستم نرم افزاری به شکل متفاوت با سایر روش های

دیگر فراهم شده است. این حقیقت که کلاس یک واحد ترکیبی مجزاست،

دستکاری اشیاء را در یک سیستم بسیار طبیعی تر می نماید تا اینکه طراح

سیستم ملزم باشد که بین تعاریف داده ها و عملیات روی آنها تطبیق ایجاد

نماید.

کلاس ابتدایی ترین ابزار طراحی شیء گرا می باشد، طوری که شاید

بهر بود این روش را به جای روش شیء گرا کلاس گرا می نامیدیم.

مکانیزیم تعریف کلاس روشی را برای نامگذاری عملیاتی که کاربر می تواند به کلاس دسترسی پیدا کند فراهم می نماید. این مجموعه از عملیات را با کلاس (class interface) نام دارد. باقی مانده تعریف کلاس داده و توابع کمکی - که شامل کاربرد کلاس می شود را فراهم می کند. این جداسازی، کاربر را از تاثیر تغییرات درون کلاس مجزا می کند.

ج) وراثت

روش های شیء گرا به سادگی تکنولوژی های موجود برنامه نویسی را توسعه داده بگونه ای که به نظر می رسد یک پدیده کاملاً نو و تازه ای می باشد. «توارث» بسط گسترده و بزرگ تکنولوژی نوع داده مجرد می باشد که توسط روشی شیء گرا ارائه می شود.

وراثت عبارت است از روشی برای استفاده از تعاریف موجود به عنوان پایه ای برای تعریف جدید تعریف یک کلاس جدید عبارت است از ترکیب داده ها و عملکردها با استفاده از کلاس یا کلاسهای موجود و تعاریف دیگری که توسط کلاس جدید اضافه می گردد. کلاس جدید از تعاریف موجود استفاده می کند. بدون اینکه لازم باشد کلاسهای موجود را تغییر

دهد. توسعه این روش ارزاتر است، زیرا بخشی از کلاس قبلا اجرا شده و امتحان خود را پس داده است.

کلاس موجود را کلاس پایه یا کلاس والدین (parents) یا کلاس عالی

می نامند. کلاس جدید را فرزند یا کلاس اقباس شده (deriaed) یا زپر

کلاس می نامند. با استفاده از توارث می توان تعریف یک کلاس جدید را

به عنوان تشریح یک مجموعه جدید از اشیا که زیر مجموعه اشیا دیگری

هستند و توسط کلاس موجود تعریف شده اند در نظر گرفت. این

زیرمجموعه جدید را می توان به عنوان یک حالت انحصاری کلاس

موجود در نظر گرفت. به طور خلاصه روش مورد نظر ما برای توارث این

بوده است که همه خواص کلاس موجود را در تعریف کلاس جدید

بگنجانیم. این روش منجر به توسعه ساختمان های توارثی می شود که از

نظر مفهومی گویا و قابل درک هستند.

۳-۱-۴- دلایل استفاده از روش شیء گرا:

در این بخش به اختصار برخی از دلایل استفاده از روش های طراحی و

اجرای شیء گرا در نرم افزار، مورد بررسی قرار می گیرد. سعی ما بر این

است که یک دید واقعی از نقش روش شیء گرا در توسعه نرم افزار ارائه

دهیم. آنچه در پی می آید تعدادی از دلایل استفاده از این تکنولوژی می باشد.

استفاد مجدد را توسعه می دهد:

روش شیء گرا ساختارهایی ایجاد می کند که خیلی آسان تر از سایر روش های طراحی مورد استفاده مجدد قرار می گیرند. استفاده مجدد می تواند به چند شکل صورت گیرد:

۱- استفاده مجدد می تواند شامل کاربرد یک مورد یا یک حالت باشد.

مثلا نرم افزار می تواند از بسیاری از موارد کلاس "Lcu" استفاده نماید.

۲- استفاده مجدد میتواند شامل یک مورد در یک تعریف باشد. مثلا

"DH" می تواند از موارد کلاس "Data" و یا "HWY" استفاده کند.

۳- استفاده مجدد میتواند توسط نوآوری انجام شود. مثلا کلاس

"Lcu" میتواند برای تعریف کلاس "Help" به کار گرفته شود.

قابل ذکر است که پشتیبانی از تجرد داده در روش های شیء گرا اینگونه

استفاده های مجدد را توسعه می دهد.

تسهیل در نگهداری:

مخفی کردن اطلاعات که توسط اغلب زبان های برنامه نویسی به روش شیء گرا پشتیبانی می شود، باعث تسهیل در نگهداری می شود. رابط یک کلاس مجموعه ای از عملیات روی داده های یک مورد از یک کلاس را تعیین می کند. اگر در معرفی داده های تعیین شده در یک کلاس تغییری ایجاد شود، در این صورت عملیات تعریف شده در کلاس که با داده های تغییر یافته سرو کار دارند، باید اصلاح شوند.

بهره گیری از حالت های عمومی

روشهای شیء گرا به دو طریق از حالت های عمومی بهره می برند. اول اینکه در برنامه ها یک حالت عمومی وجود دارد شرکت های توسعه نرم افزار تمایل دارند برنامه هایی ایجاد کنند که یک دامنه عمومی نظیر ارتباطات یا گرافیک را آدرس می دهند. با ایجاد واحدهایی که به آسانی مورد استفاده مجدد قرار می گیرند، طراحی شیء گرا از عمومیت برنامه های یک شرکت بهره می برند.

دوم آنکه یک حالت عمومی در اجزای سیستم وجود دارد. مثلاً نرم افزار حاضر، کنترل کننده های مختلفی نظیر PID, lag, lead, پیش خور، ratio/ bios خود تنظیم و ... را تعریف می کند. این اجزاء، در واقع

کنترل کننده های متفاوتی هستند که دارای خواص مشترک زیادی می باشند. طراحی شیء گرا ساختاری ایجاد می کند که این اجزای مشترک را در یک کلاس جا می دهد. که می تواند پایه ای برای تعریف کلاس هر یک از کنترل کننده ها باشد.

کم کردن پیچیدگی:

روش های پروسه ای موجود، طراح را ملزم می کنند که قبل از شروع طراحی فرایند یک راه حل در ذهن داشته باشد. این باعث می شود که طراحی یک متخصص حل مسئله باشد. زیرا روش طراحی فقط کامپیوتری کردن راه حل را پشتیبانی می کند ولی فرایند حل مسئله را پشتیبانی نمی کند. این مسئله در ارتباط با سیستم های پیچیده یک محدودیت جدی تلقی می شود.

روش های شیء گرا فرایند توسعه را به حای اینکه در دامنه جواب شروع کنند، در دامنه مسئله آغاز می کنند. این امر باعث رهایی طراح از توسعه یک جواب کامل قبل از آغاز هر کار طراحی می شود. بنابراین طرح قادر است به پشتیبانی روش های طراح فراهم آمده، مسائل پیچیده تری را حل می نماید.

۴-۱-۴: طراحی نرم افزار:

طراحی نرم افزار با چندین مسئله درگیر می باشد. طراحی سطح بالا، معرف یک معماری سیستم است که عبارت است از شبکه ای از واحدها. فرایند طراحی نرم افزار مستلزم آن است که طراح سیستم واحدهای مورد نظر را شناسایی کند. طراح باید از یک سری اصول راهنما در تجزیه مسئله به واحدهای کوچک تر تبعیت کند.

انتخاب این اصل راهنما تأثیری عمیق بر معماری نرم افزار منتج خواهد داشت.

هنگامی که واحدها شناسایی شدند، درون هر کدام از آنها باید مشخص شود. دوباره ممکن است راهنماهایی در هدایت طراح در این فرایند مشخص سازی وجود داشته باشد. اصول برای شناسایی واحدها و طراحی آنها اصطلاحاً روش طراحی نامیده می شود.

هر روش طراحی یک دیدگاه مختلف را در مورد توسعه سیستم ارائه می دهد. روش پروسه ای از تجزیه عملکردی برای معرفی پاسخ یک مسئله استفاده می کند یک راه حل (پاسخ) عبارت است از مجموعه های متوالی وظایف. روش شیء گرا از روش مدل سازی برای معرفی محیط مسئله

استفاده می کند. در این صورت راه حل از عناصر موجود در مدل استخراج می شود. تفاوت های این دو روش طراحی را می توان با اعمال هر کدام از آنها به یک مسئله واحد نمایش داد.

۲-۴ شرح نرم افزار:

در بخش قبل، ساختار داخلی برنامه تا حدودی بررسی شد. و اصول کلی که نرم افزار بر پایه آن بنا شده است، تشریح گردید. همان طور که ذکر شد این نرم افزار یک فایل اجرایی درون محیط MATLAB تحت windows می باشد. و در آن از فایل های گرافیکی، محاسبات و رسم plot استفاده شده است.

این نرم افزار متشکل از تعداد حدوداً 50m فایل (فایل اجرایی MATLAB) و بیش از چندین هزار خط برنامه به زبان (version 4.2c) MATLAB می باشد. از آنجا که توضیح همه جزئیات برنامه نوشته شده در اینجا مقدور نیست، سعی می شود خطوط کلی برنامه و نکات مهم آن بیان گردد. در ادامه بحث به تشریح موضوعات برنامه و قابلیت های آنها و نیز بعضی نکات داخلی برنامه می پردازیم.

۱-۲-۴: چگونگی استفاده از برنامه

زمانی که در محیط MATLAB تحت windows و به نام works pace هستیم کافی است نام برنامه (یعنی Dcs) را تایپ کنیم تا نرم افزار شروع به کار کند. شکل 1-5 منوی اصلی این بسته نرم افزاری را نشان می دهد. همان گونه که ملاحظه می شود، این صفحه شامل ساختار اصلی شبیه سازی شده و چند گزینه می باشد. انتخاب گزینه ها در همه جای برنامه با استفاده از قابلیت های windows انجام پذیرفته و در قسمت های مختلف برنامه به صورت menu , static text, pop- up menu , Poush- huttoncditabletext مشاهده می گردد که هر یک در قسمت مربوطه توضیح داده خواهد شد.

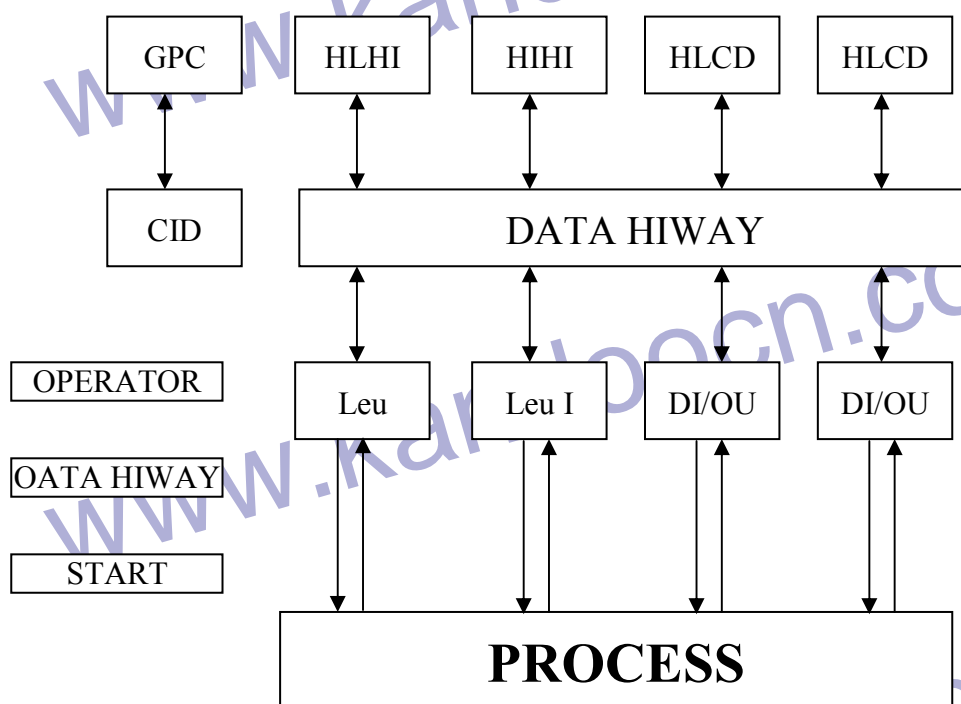
در این جا ذکر این نکته به نظر می رسد که علت استفاده از محیط کاری windows همچون دیگر کاربردهای windows (upLications) این برنامه نیز به صورت رویداد- پذیر (event- driven) اجرا می شود و سرعت انعطاف (flexabikity) بیشتری برای کاربرد وجود دارد.

در صفحه اصلی این برنامه به نام form) یا یک بار فشار دادن (clikting) موش کامپیوتری بر روی هر یک از push- button ها می توان آن گزینه را فعال نمود. برای بستن صفحه و خروج از برنامه نیز می

توان روی علامت ها و بالای صفحه، سمت چپ (click کرده و گزینه

close را انتخاب کنیم.

GENERALIZED DISTRIBUTED CONTROL SYSTEM ARCHIIECT

فرم اصلی برنامه:

گزینه هایی که در این نرم افزار دیده می شود شامل گزینه های DATA
HIWAY, START و OPERATOR میباشد. حال به تشریح هر یک از

گزینه های مزبور می پردازیم.

دکمه START در واقع برای راه اندازی سیستم و شروع محاسبات
عددی می باشد. با زدن این دکمه یک پنجره گفتگو (dialog box)

با عنوان Get file ظاهر می شود و با استفاده از آن می توان هر پرونده

ای را از مسیر دلخواه پیدا کرد و نمایش دهیم. باید توجه کرد که در این

پنجره فقط فایل هایی که پسوند m داشته باشند قابل ارزیابی هستند. بقیه

فایلها اصلاً قابل مشاهده نیستند. همچنین در صورت دادن آدرس غلط یا

انتخاب اشتباه و یا زدن دکمه cancel پیغامی به صورت زیر در work

space ظاهر می شود.

*** The file doesn't exist or the path is wrong

Press any key to return to main figure...

و با فشار هر کلیدی، مجدداً به form اصلی بر می گردیم. بنابراین کافی

است کاربر معادلات plant را در یک m فایل نوشته و نام آن را در این

قسمت وارد می کند. تا برنامه به سراغ آن فایل رفته و آن را اجرا کند.

در اینجا همان طور که ذکر شد، یک Oil/ Gas production unit توسط
MATLAB شبیه سازی شده است که خروجی های آن در فایلی تحت
عنوان plant.m قرار داده شده است. پس با انتخاب plant.m نرم افزار
آن را اجرا کرده و در واقع قسمت محاسبات عددی می شود. بنابراین در
اینجا لازم است که مقداری در مورد نحوه چگونگی انجام محاسبات
عددی و ذخیره آنها توضیح داده شود.

۲-۲-۴: محاسبات و کنترل فرایند سیستم:

در بخش محاسبات عددی برنامه درون یک حلقه قرار می گیرد. و
محاسبات در آن به صورت دوره ای انجام می گیرد. در همین حال با
استفاده از وقفه نرم افزاری ICH یک ساعت زمانی ایجاد می شود. این
ساعت دارای این خاصیت است که اگر نمایش عددی به هر علتی متوقف
ساعت کار خود را ادامه می دهد و با فعالیت مجدد بخش نمایش عددی
و گرافیکی می توان مدت زمانی را که محاسبات متوقف بوده است، هر
ثانیه یک بار فرمان اجرای یک سری عملیات (که مربوط به محاسبات
فرایند و قسمت کنترل می باشد) را می دهد.

توضیح بیشتر اینکه در سیستم عامل، وقفه ای به نام ICH وجود دارد. این وقفه بدون توجه به نوع دستگاه از نظر سرعت در هر ۵۵ میلی ثانیه به طور اتوماتیک اجاره شده و بدون هیچ کار خاصی از آن خارج می شود. در صورتیکه این وقفه ۱۸ بار اجرا شود، زمان تقریباً معادل یک ثانیه طول خواهد کشید که از آن می توان به عنوان ساعت داخلی سیستم استفاده کرد و محاسبات را بر این اساس زمان بندی نمود.

پس از گذشت هر یک ثانیه یک سری عملیات کامل اجرا می شود. در این عملیات، خروجی های واحدهای مختلف و نیز پارامترهای مورد نیاز سیستم کنترل و دیگر مقادیر مورد نیاز برنامه محاسبه شده و به خروجی (نمایش اطلاعات) فرستاده می شود. لازم به تذکر است که اجرای هر

سری عملیات محاسباتی با توجه به نوع کامپیوتر و سرعت نمایش اطلاعات، زمانی بین ۵۰ الی ۲۰۰ میلی ثانیه طول می کشد. در مورد فایل های اجرایی موجود در این قسمت بعداً توضیح داده خواهد شد.

نکته ای که در اینجا حائز اهمیت است، دریافت پیغام های خطا در عین عملکرد سیستم و زمان بروز هر یک به طور بی درنگ می باشد. در

واقع این نرم افزار به گونه ای طراحی شده است که اگر در عملیات سیستم اشکال رخ دهد (آلارم) به طور همزمان (بیرنگ - realtime) به وسیله نوشتن پیغامی مبنی بر محل بروز اشکال و زمان دریافت آلارم و نیز زدن بوق اخطار، اپراتور را از بروز اشکال در سیستم مطلع می سازد. همچنین بعداً توضیح خواهیم داد که اپراتور با استفاده از فرم های اپراتوری موجود در نرم افزار می تواند لیست آلارم هایی را که در سیستم به وجود آمده است، ملاحظه کند. و نیز با استفاده از ساعت واقعی سیستم زمان ایجاد پیغامهای آلودم نیز قابل مشاهده است. بنابراین به طور خلاصه وظیفه دکمه Start، راه اندازی عملیات محاسباتی سیستم، تولید خروجی های مورد نیاز و ارسال آنها به برنامه و قسمتی از حافظه می باشد. قابل ذکر است که عملیات این بخش را می توان به یک برد واسطه که از خارج با کامپیوتر در ارتباط است، واگذار کرد و اطلاعات واقعی از خروج پروسه را به نرم افزار ارسال کرد و برنامه، مشابه خروجی های محاسباتی با این مقادیر رفتار کرده و آنها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد و سیگنالهای لازم برای کنترل را محاسبه و به پروسه واقعی ارسال می کند. در این حالت نیز همه نتایج آماری و

آلارمها برای اپراتور قابل رویت است و به این طریق نرم افزار در واقع می تواند جایگزین بخشی از سیستم کنترل واقعی شود.

گزینه دیگری که در فرم اصلی برنامه واقع است، دکمه DH می باشد.

همان طور که در فصل سوم توضیح داده شد بزرگراه داده یا Data

Hiway در واقع به منزله شریان اطلاعاتی یک سیستم کنترل گسترده می

باشد و نقش بسیار اساسی و مهم در ساختار این گونه سیستم ها دارد. در

واقع آنچه که یک سیستم کنترل گسترده را از یک سری کنترل کننده

مجزا که هر یک در حال کنترل قسمتی از پروسه هستند متفاوت می

سازد، و جود بزرگراه داده و شبکه ارتباطی بین عناصر مختلف سیستم

گسترده و بخصوص بین کنترل کننده های مختلف می باشد.

این کیفیت در برنامه نیز کاملاً ملحوظ شده است و DH در برنامه

در واقع کانالی است بین تمام اشیاء برنامه (Objects) و نیز کلاسهای

مختلف. یعنی هر یک از واحدها می توانند از طریق DH با واحدهای

دیگر تبادل اطلاعاتی داشته باشند. همچنین واحد های سطح بالا (High-

level) شامل HLHI , HLCD نیز تنها از این طریق با عناصر رده پایین

(Process concess devices) مرتبط بوده و با دریافت اطلاعات از آنها

می توانند فرامین لازم را (شامل نقاط تنظیم بهینه، برخی پارامترهای مورد نیاز برای محاسبات کنترلی، تغییر موکنترول، دریافت آلورم و ...) به آنها منتقل سازند.

در اینجا برای مشاهده بهتر نحوه کار برنامه و چگونگی چرخش اطلاعات با استفاده از دکمه DH می توان اطلاعات موجود روی بزرگراه داده و در هر لحظه مشاهده کرد. با فشار این دکمه، فرم اصلی پاک شده و لیست کاملی از اطلاعات موجود در DH بر روی work space نمایش داده می شود. این اطلاعات به صورت ستونی و صفحه به صفحه می باشد و در هر صفحه با فشار هر کلیدی می توان به صفحه بعد حرکت کرد. پس از نمایش آخرین صفحه، با فشار دادن هر دکمه ای برنامه به فرم اصلی باز می گردد و مجدداً آماده پذیرش دستور خواهد بود. یک نمونه از صفحه های نمایش اطلاعات توسط Data Hiway در شکل ۲-۴ دیده می شود.

The last data in DATA- HIWAY are as follows

htr	htr	htr	Tank	Tank
HEATER	TCI	Valve01	Tank	Lc
				1.0e + 003
0.0497	0.2099	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0497	0.2099	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0498	0.2099	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0498	0.2098	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0499	0.2098	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0499	0.2098	0.0691	0.0000	-1.2500
0.0500	0.2098	0.0692	0.0000	-1.2501
0.0501	0.2097	0.0692	0.0000	-1.2501
0.0501	0.2097	0.0692	0.0000	-1.2503
0.0502	0.2097	0.0692	0.0000	-1.2504
0.0502	0.2096	0.0692	0.0001	-1.2503
0.0503	0.2095	0.0692	0.0003	-1.2485
0.0503	0.2095	0.0692	0.0005	-1.2448
0.0504	0.2095	0.0692	0.0008	-1.2392

0.505	0.2094	0.0692	0.0012	-1.2318
0.0505	0.2094	0.0692	0.0017	-1.2225
0.0506	0.2093	0.0692	0.0022	-1.2118
0.0506	0.2093	0.0692	0.0028	-1.1989
0.0507	0.2092	0.0692	0.0035	-1.1846
0.0507	0.2092	0.0692	0.0042	-1.1688

Press any key to continue....

شکل ۲-۴: نمونه ای از صفحات نمایش اطلاعات موجود در DH

۳-۲-۴: صفحه های نمایش اپراتوری:

سومین گزینه در فرم اصلی برنامه، گزینه OPERATOR، است با Click

کردن Mouse بر روی این Push button فرم اصلی بسته شده و فرم

دیگری به نام OPERATOR SCREEN باز می شود. در واقع از این به

بعد، صفحه کامپیوتر به منزله مونیتور برای اپراتور سیستم خواهد بود. و

انواع اطلاعات و نمودارها را بر روی صفحه مشاهده خواهد کرد. در این

بخش سعی شده است که صفحات نمایش و دیگر اطلاعات، تا حد ممکن

مشابه Operating displays در سیستم TDS 2000 از Honeywell

باشد. در اینجا به طور مختصر این صفحات نمایشی را توضیح می دهیم.

صفحات نمایشی برنامه:

صفحات نمایشی در نرم افزار از یک ساختار سلسله مراتبی

(hierarchieal) تبعیت می کند. این همان ساختاری است که شرکت

Honey well در اواسط دهه ۷۰ برای monitorig فرآیند های صنعتی

پیشنهاد کرده است.

تقریباً به شکل یک استاندارد توسط تمامی شرکت های تولید کننده

اینگونه سیستم ها پذیرفته شده و اندکی تغییرات در همه آنها قابل

ملاحظه است.

:Plant level

نمایش های سطح، اطلاعات مربوط به کل Plant را فراهم می کند. که

در صورت حجم زیاد می توان آن را به چند ناحیه (orea) تقسیم کرد.

:Area level

نمایش های این رده اطلاعاتی را می دهند که مربوط به قسمتی از

تجهیزات موجود در Plant بوده و معمولاً بر حسب محل جغرافیایی و یا

عملکرد قسمت مشخص می شود در Plant مورد نظر که یک Oil Gas

Plate Form می باشد. دو ناحیه وجود دارد که عبارتند از ناحیه حفاری

(Drilling area) و ناحیه تولید (oil production area) که در

اینجا ناحیه تولید هدف شبیه سازی پروژه می باشد.

:Unit level

این قسمت شامل نمایش اطلاعاتی است که متعلق به یک واحد کاری

مخصوص می باشد. عموماً برای نشان دادن مقادیر و منحنی ها در این

بخش از نمودارهای ستونی (har garash) استفاده می شود. این گرافها

از این لحاظ مناسب هستند که اپراتورهای فرایند عموماً با این گرافها

آشنایی بیشتری دارند و به علت مشابهت با نمایش دهنده یا آنالوگ در

این نرم افزار چهار واحد اصلی شبیه سازی شده اند که عبارتند از:

واحد استخراج نفت (oil production unit)

واحد برج تقطیر (distillation column unit)

واحد گرم کننده (heuter unit) یا کوره (turnace unit)

واحد تانک ذخیره (stonge tank unit)

:Group level

نمایش های این سطح با حلقه های کنترل و اطلاعات مربوط به یک واحد مجزای فرایند (درون یک ناحیه) سرو کار دارند. معمولاً تا ۸ حلقه کنترلی از هر واحد را درون یک group level دسته بندی می کنند به طوریکه این اطلاعات با یکدیگر همخوانی و ارتباط نزدیک داشته باشند و اپراتور مایل باشد همه آنها را با هم مشاهده کند.

خلاصه آلدرمها (Alurm sammary):

این صفحه نمایش در واقع جایگزین هشدار دهنده های سنتی (annunciator pads) می باشد. به علت اهمیت اعلان هشدار معمولاً یک ایستگاه اپراتوری به مشاهده خلاصه آلارمها اختصاص داده می شود. این نمایش می تواند چند مشخصه اطلاعاتی مهم را برای نقاطی که در حالت آلارم قرار دارند، در برگیرد. به عنوان مثال بر حسب نقطه (point description)، مقدار فرایند (Process value) نوع هشدار، سطح تقدم و اینکه متغیر به کدام unit وابسته است. همچنین از این طریق می توان آلارمها را مورد پذیرش / (accept/ reset) قرار داد. زمان ورود نقطه به حالت آلارم و نیز زمان دریافت پیغام آلورم، مشخص شده و اگر چندین نقطه به طور همزمان در حالت آلورم قرار داشته باشند به ترتیب زمانی

واقع خواهند شد. در اینجا باید دقت شود که گزارش های Alarm نیز

همچون صفحات نمایش عادی در هر سطح موجود می باشد به عنوان

مثال در نرم افزار فرم های Unit alarms , Area alarms, Plant

alarms قابل دسترسی هستند. که هر یک آلورمهای مربوط به سطح خود

را نشان می دهند.

گرایش های آماری (Treds):

تاریخچه اطلاعات برای یک یا چند متغیر را می توان در صفحات نمایشی

مرور کرد. همچنین می توان به منظور مقایسه چند متغیر را با هم در یک

صفحه مشاهده کرد. در این مرحله باز هم در سطوح مختلف trending

وجود دارد. شامل area trends , unit trends , group trends که جمعاً

هر یک گرایش های آماری مربوط به سطوح خود را ارائه می کنند.

ساختار نمایشی فوق از چند لحاظ دارای مزیت هایی است. اولاً تمام

گستره اطلاعات مورد علاقه اپراتور در یک سیستم کنترل را در بر می

گیرد. شامل اطلاعات دید کلی پروسه (Overuew) تا جزئیات هر حلقه

کنترل مستقل در واحدها. همچنین اجازه گروه بندی اطلاعات را به

نحوی که با ساختار خود پروسه همخوانی داشته باشد می دهد. نهایتاً

مکانیزمی را فراهم می آورد که به اپراتور اجازه می دهد تا یک مدل شخصی از وابستگی های بین بخش های مختلف اطاعات در plant ایجاد کند.

پس از این توضیح مختصر در مورد سلسله مراتب صفحات نمایشی در نرم افزار، مجدداً به توضیح هر یک در نرم افزار بر می گردیم. همان طور که ذکر شد با انتخاب دکمه Operator وارد فرم OPERATOR SCREEN

می شویم.

System in operating mode:

Note 8

In operator mmode you can access to area displays, unit displays, group disolays, alarms tends and alsohistory informatopn.

First choose area number and then move to intrsted section.

AREA SELECT

--	--

Cancel

فرم OPERATOR SCREEN

شکل ۴-۴: فرم OPERATOR SCREEN

بر طبق توضیحات بیان شده در سطح plant level هستیم. در پایین فرم

یک

pop-up-menu برای ناحیه انتخاب ناحیه مورد نظر تعبیه شده است.

ایجاد این pop-up-menu نیز از دیگر قابلیت های windows بوده که

به صورت mouse-driven عمل می کند و مجدداً باعث flexibility

برنامه می گردد. در این منو اسامی ناحیه ها همراه با شماره هر یک

دیده می شود که البته فقط ناحیه شماره یک فعال است و قابل انتخاب

می باشد. با انتخاب نواحی ۲، ۳ در منو، پیغامی بر صفحه works pace

به صورت زیر مشاهده می شود:

*** NOTE: only AREA- 1 is available! ***

Press any key to return to main figure....

که مجدداً با فشردن یک کلید به همین صفحه باز می‌گردیم. با انتخاب گزینه اول وارد ناحیه را یعنی ناحیه oil production area می‌شویم. در اینجا فرم دیگری روی صفحه مشاهده می‌شود. با عنوان Operator options در قسمت بالای صفحه یک منوی عملکردی برای اپراتور ایجاد می‌شود. این منو دارای گزینه options می‌باشد که با فشردن آن چند گزینه بر روی صفحه پدید می‌آید. این گزینه‌ها عبارتند از: History،

Alarms, Exit , unit ، Parameters

گزینه Exit برای خروج از این فرم و برگشت به فرم قبلی است. گزینه Parameters تمامی پارامترهای قابل تنظیم در سطح area را برای اپراتور نشان می‌دهد. این پارامترها شامل نقاط تنظیم کننده کنترلرها (set Points)، ثابت‌های زمانی مشتق و انتگرال در کنترل کننده‌های PID و بعضی مقادیر مورد نیاز برای الگوریتم‌های کنترل می‌باشد. این فرم در واقع جایی است که از طریق آن اپراتور می‌تواند مقادیر جدیدی را به سیستم منتقل کند. و یا مقادیر قبلی را اصلاح نماید.

باید توجه شود که چون در سطح Areal سیستم، پارامترها به کل ناحیه مربوط می‌شود و بنابراین در صفحه داده‌های مربوط به یک واحد قابل

رویت است و با فشردن دکمه next می توان به صفحات بعد رفت. جلوی

هر پارامتر از نوع Editable Text در MS-windows می باشد و در

صورت وارد کردن اطلاعات غلط و استفاده از کاراکترهای غیر مجاز

همراه با زدن بوق مجدداً منتظر مقداری که کاربر وارد می کند می

ماند. هر مقدار پس از وارد شدن و خروج از فرم بلافاصله توسط DH به

برنامه و واحدهایی که به آن احتیاج دارند، منتقل شده و برنامه با

مقادیر جدید شروع به کار می کند.

The parameters of entire AREA -1 are:

PARAMETERS:

Part 1: heater data

SP1	<input type="text"/>
d:	<input type="text"/>
a1:	<input type="text"/>
a2:	<input type="text"/>
T1:	<input type="text"/>
T2:	<input type="text"/>
T3:	<input type="text"/>
T4:	<input type="text"/>

شکل ۴-۵ نمونه ای از صفحات فرم Parameters

سومین انتخاب در صفحه اپراتور گزینه learn A می باشد. با انتخاب این

گونه گزینه فرمی مانند شکل ۵-۶ با نام Alarm screen ایجاد خواهد

شد. و لیستی از وضعیت تمام پارامترهای موجود در ناحیه را نشان

خواهد داد. متغیرهای نرمال با رنگ سبز و متغیرهای دارای آلام با

رنگ قرمز نشان داده می شوند. و هم چنین زمان وقوع هشدار نیز قابل

مشاهده خواهد بود.

Alarm Messages:

1- Htr- HETER is in range

2- Htr- Tc1 is in range

3- Htr- VALVEO 1 is not in range!!

4- Tnk- TANK is in range

5- Tnk- Le is in range

6- Dist- VALVEO3 is in range

7- Dist- VALVEO5 is in range

8- Dist- VALVEO4 is in range

9- Dist- VALVEO2 is in range

10-dist- VALVEO1 is in range

11-dist- VALVEO1 is in range

12- dist- VALVEO2 is in range

13-oil1 –VALVEO 1 is in rage.

14- oil1 –VALVEO 2 is in rage.

15- oil1 –IR<01 is in rage.

16- oil 1- TANKO1 is in rage.

17- oil 2- VALVE10 is in range !

18- oil 2- VALVE 11 is in range.

19- oil 2- LSS 10 is in range.

20-oil2 – TANK 10 is not in range!!

Cancel

شکل ۶-۴ فرم Alarm screen

انواع آلامهایی که قابل اعمال هستند و معمولاً در سیستم های حقیقی

برای هر متغیری به صورت مجزا تعریف می شوند عبارتند از:

PEW- HI, DEV, P_vlow low , PV low, PV HI, PV HI

PEW low که این هفت متغیر آلام معمولاً متغیرهای s1 تا s7 از EC

قرار داده می شوند. از این متغیرها می توان برای آگاهی دادن به

اپراتور و یا کابریهای داخلی برنامه استفاده کرد. در هر صورت هنگامی

که پروسه در حال اجرا است، پس از بروز اشکال که با دریافت پیام و

زدن بوق اخطار همراه است میتوانیم از طریق operator screen به فرم

Alarm screen مراجعه کرده و از نوع آلام زمان و احتمالاً محل بروز

آن مطلع شویم و در صورت لزوم با استفاده از تغییر مقادیر قبلی و یا

دگیری آن عملیات اجرایی (از طریق فرم Parameters) آلارم را بر طرف کرد.

چهارمین گزینه نیز History می باشد که توسط آن میتوان از تاریخچه ای از متغیر های مورد علاقه در سطح ناحیه را مشاهده کرد. در واقع این گزینه از آن جهت در برنامه قرار گرفته که شبیه ساز History module در سیستم 2000 TDC باشد. این واحد که با نام HM شناخته می شود. متشکل از دیسک های بزرگ و فشرده برای ذخیره مقادیر زیادی از اطلاعات است و اطلاعات زیادی از قبیل آلارم های پروسه تغییرات اپراتور پیغامهای اپراتور، تغییرات وضعیت سیستم، خطاهای سیستم، زمان های نگهداری سیستم و نیز تاریخچه ثبت می شود.

(main tenance) متغیرهای فرایند پیوسته به منظور تهیه گزارش ها و گرایش های آماری در آن.

البته TDC 3000 علاوه بر واحد History Module واحد دیگری نیز برای ذخیره و اعاده مجدد داده ها و آنالیز تاریخچه مقادیر عظیم داده ها را شامل می شود که این واحد (ARM) Archive Reply Module نام دارد و در واقع همانند یک کامپیوتر به خط DH اصلی وصل می

شود. این واحد برای ذخیره اطلاعات از سوی دیسک های نوری استفاده می کند. تاریخچه اطلاعات بسته به نوع داده می تواند در هر لحظه فراهم شده و به صورت گرایش گرافیکی نمایش داده شود. یا برای آنالیز توسط ARM مهیا گردد. همچنین اطلاعات مذکور می تواند توسط بسته های نرم افزاری و بر روی کامپیوترهای شخصی از دیگر شرکت ها نیز آنالیز شده و نتایج به سیستم کنترل اعلام شود.

آخرین انتخاب از صفحه اپراتوری گزینه units است. این گزینه در واقع عمل انتقال از سطح ناحیه به سطح واحد را بر عهده دارد. و تمام اطلاعات موجود در سطح هر واحد را نشان می دهد. با انتخاب گزینه units یک menu -suh روی صفحه ایجاد می شود و توسط این منوی جدید می توان هر یک از واحدهای plant را جداگانه بررسی کرد. در اینجا مثلاً با انتخاب گزینه heater به واحد گرم کننده می رویم و می توان همه اطلاعات قبلی را مجدداً در سطح واحد مشاهده کرد. فرم واحد heater به صورت شکل ۷-۴ می باشد.

در این فرم نیز مجدداً یک pop-up menu با گزینه های configuration Trends و Alarms, Paramethers , History مشاهده می شود.

Unit number: 3

Unit menu: heater (furAace)

Note:

This form displays information

At unit-3 level

Use this menu to select

Your interested information and

Then this informations are displayed.

در واقع به معنای گرایش های آماری و رسم منحنی های متغیر در طی

زمان می باشد. از آنجا که سیستم های کنترل گسترده در عمل سیستم

های بلادرنگ هستند، اطلاعاتی که هر لحظه به کاربر ارائه می کنند،

اطلاعات لحظه ای یا اصطلاحاً "snupshhof" شکل ۷-۴.

در شکل صفحه قبل (۷-۴) pop-up menu یا گزینه های

configuration History, Alams, Parameters مشاهده می شود.

گزینه configuration نشان دهنده شکل واحد به صورت دیاگرام بلوکی

می باشد تا کاربر مدلی از عملکرد واحد را در ذهن داشته باشد.

نمودارهایی از این دیاگرامها در پیوست دو آمده شده است.

سه گزینه بعد همانند حال area هستند و اطلاعات مربوطه را در سطح

unit ارائه می کنند. این امر به این علت است که به خاطر تراکم اطلاعات

و حجم زیاد آن در سطح ناحیه، اپراتور بتواند دسترسی سریع به اطلاعات یک واحد و یا یک متغیر خاص از یک واحد داشته باشد.

گزینه چهار منو، Trends است که "از متغیرهای پروسه می باشد.

بنابراین برای ارائه یک منحنی در طی زمان نیاز به واحدی برای ذخیره

کوتاه مدت مقیاس دایر

outo scading و سپس رسم منحنی ها به فرم های مشخص داریم. شکل

۴-۸ حالتی از انتخاب گزینه Trends در واحد heater را نشان میدهد.

Trends: UNIT- 3

data: 30- Dec- 96

Option

	▼
--	---

Cancel

شکل ۴-۸: فرم Trends متعلق به واحد گرم کننده

۲-۴-۴- شرح بعضی جزئیات:

پس از آشنایی با نحوه عملکرد نرم افزار و صفحات نمایشی آن در این

بخش نگاهی از نزدیکتر به متن برنامه نوشته شده خواهیم داشت. و

برخی جزئیات را مورد بررسی قرار خواهیم داد. در ابتدا نکات برجسته (در مورد فایل های اجرایی) را بیان می کنیم:

• فایل های plant.m و LCUM و HIDCM به ترتیب m- فایل های

شامل اطلاعات خروجی پروسه خروجی های کنترلرهای محلی و

خروجی های کنترلرهای سطح بالا می باشند.

• باید معادلات مشخصه A زیر سیستم وجود و کل Plant نوشته شود

که هر یک از آنها یک بردار خروجی m تایی در لحظه $t(x)$ تولید می

کند. این بردار خروجی های subsystem حلقه بسته را نشان می دهد

یعنی اثر کنترلرهای محلی - توسط فایل Lcu.m - نیز در آن در نظر

گرفته می شود.

• با اجرای plant.m باید تمام اطلاعات خروجی هر subsystem، در

لحظه $t(k)$ به برنامه اصلی منتقل گردد. این data به صورت یک

ماتریس $n * m$ می باشد که در آن m تعداد اطلاعات خروجی تحت

کنترل در هر subsystem و n تعداد زیر سیستم ها می باشد. این

ماتریس باید هر k جدید یعنی

data $up-tok=k+1$ گردیده و مجدداً به برنامه ارسال گردد. یعنی به

ازاء هر دوره Scan rate که توسط ساعت واقعی برنامه مشخص می

گردد. باید فایل های محاسباتی Plant.m , LCU.m , HLCO.m یکبار

اجرا شوند.

• برای هر کنترلر محلی در فایل LCU.m علاوه بر الگوریتم کنترل

حداقل احتیاج به سه بردار حافظه داریم:

• بردار ورودی از plupt.m، بردار خروجی های تولید شده توسط

کنترلر (سیگنال های کنترل) و برداری که اطلاعات لازم از طریق

Data Hiway را به کنترلر محلی می رساند و می تواند شامل

اطلاعاتی از واحدهای دیگر و یا فرمان های اپراتور و یا دستوراتی از

واحد HLCD باشد.

• دقت شود که در فایل LCU.m هم فایل plant.m و هم HLCD.m

باید به صورت بازگشتی (recursive) اجرا شوند.

• یک ماتریس Global برای معرفی Data Hiway به کار می رود.

ابعاد این ماتریس در هر لحظه $t(k)$ عبارت است از $(\delta_n + r)$ که m_i

$i=1, 2, \dots, n$ عبارت است از تعداد متغیرهای زیر سیستم شماره i و

n تعداد کل زیر سیستم ها است. r بیانگر تعداد اطلاعاتی است که از

طریق DH در هر لحظه به یک کنترلر محلی ارسال می شود. به بیان

دیگر می توان ماتریس DH را با ابعاد $2l * m$ در نظر گرفت که l

تعداد کنترلرهای محلی است و می تواند متغیر باشد. هر کنترلر دو

بردار ورودی از $plant.m$ (شامل Process in Puts) و دیگری بردار

سیگنال های کنترل ایجاد شده توسط lev (Control outputs)

همچنین یک بردار r تایی نیز برای DH لازم است که در بر گیرنده

اطلاعات ارسال توسط اپراتور و یا HICD و یا حتی دیگر واحدهای

LCU می باشد.

• برای تعریف هر کنترلر سطح بالا ورودی هایی لازمه از DH

دریافت می شود. شامل ورودی های اپراتور . در ورودی های

کنترلر) محاسبات توسط دستورات MATLAB انجام می گیرد و

سپس خروجی های ایجاد شده و به DH منتقل می شود.

• HLHI بخشی است که تمام اطلاعات DH به آن منتقل می شود و

این اطلاعات در قسمت بندی های بخصوصی (Area , unit , ...)

(plant) به صورت گرافیکی و عددی قابل رویت است. در ضمن اینجا

قسمتی است. که اپراتور اطلاعات درخواستی را وارد می کند، مقادیر

قبل از تغییر می دهد و یا برای کنترلرها الگوریتم می نویسد.
همچنین خطاها، آلدورها و پیغام های مربوطه نیز در این قسمت از طریق monitor قابل مشاهده هستند.

• History module قسمتی است که تمام یا بخشی از اطلاعات DH را در خود جای می دهد تا در صورت لزوم مورد بازدید قرار گرفته و آنالیز شود. این قسمت شبیه یک ساختار داده (Data structure) است و اطلاعات در آن به صورت های خاصی ذخیره می شوند تا دسترسی به آنها سریعتر و راحت تر صورت گیرد.

• این روش ها را «استراتژی ذخیره اطلاعات» می نامند.

تعریف توابع عملیاتی مورد استفاده در برنامه:

• تابع handler
این تابع به منظور ایجاد ساعت واقعی در برنامه می باشد. برای آنکه شبیه سازی سیستم کنترل به صورت واقعی نشان داده می شود باید به نحوی از ساعت کامپیوتر استفاده کرد. تابع handler این امکان را در اختیار برنامه قرار می دهد. عملکرد این تابع به صورت یک شمارنده می باشد که به متغیری به نام count یک واحد اضافه می کند.

• تابع main:

شروع عملیات برنامه از این تابع می باشد. در ابتدا برای زمان بندی

تقریبی پروسه در نظر گرفته می شود. سپس آدرس وقفه ICH در تابع

oldhandler نگهداری شده و آدرس تابع handler که یک شمارنده

می باشد به جای آن قرار داده می شود و سپس از آن برنامه وقفه

اجرا می گردد. در نتیجه زمانی که وقفه ICH خوانده می شود، ابتدا

تابع handler اجرا شده و پس از اضافه شدن یک واحد به متغیر

count تابع oldhandler اجرا می شود. سپس برای بعضی از

متغیرهای خاص حافظه مورد نیاز تشخیص داده شده و با اجرای یک

نمایش اولیه برنامه اصلی آغاز می شود.

زمانی که عملیات سیستم شروع می شود، یک حلقه توسط عبارت

while تعریف می شود. اگر درون این حلقه متغیر count بزرگتر از

متغیر scale-time شود، دستورات مربوط به انجام عملیات شبیه سازی

اجرا می شود. در این حالت متغیر count به طور مرتب اضافه شده

(در اثر اجرای اتوماتیک تابع handler) و نهایتاً از متغیر scale-time

بزرگتر می شود. از آنجا که در ابتدای اجرای نرم افزار، مقیاس

زمانی نرمال را به صورت $scale-time=17$ انتخاب می کنیم، در نتیجه عملیات شبیه سازی زمانی اجرا می شود که متغیر count برابر با ۱۸ باشد. در نتیجه در هر ثانیه یک بار عملیات محاسباتی سیستم اجرا می شود. این حالت زمانی رخ می دهد که $count=18$ شود، یعنی تابع 18 handler باز خوانده شود. با توجه به اینکه زمان فراخواندن تابع مذکور هر 55msec می باشد در نتیجه بخش مربوط به عملیات شبیه سازی هر $990\text{ msec} = 18 * 55$ (و یا تقریباً یک ثانیه) یک بار اجرا می شود. برای تصحیح خطای 10msec در هر ۱۱ بار تکرار عملیات، که اختلاف برابر 110 msec می شود، با کم کردن دو واحد از مقدار متغیر count (یعنی اجرای دوباره روتین وقفه $110\text{ msec} = 2 * 55$) خطای بوجود آمده اصلاح می گردد.

– پس از تنظیم ساعت سیستم، می توان از متغیری به نام count برای نشان دادن زمان کارکرد سیستم بر حسب ثانیه استفاده کرد.

– در نرم افزار یک سری متغیر با پیشوند alarm تعریف شده اند. این متغیرها در حالت عادی صفر می باشند و در صورت بروز اشکال، مقدار آنها به عددی بین ۱ تا ۷ (بسته به نوع اشکال) تغییر پیدا می کند.

• تابع opno:

فایل های واسطه و همچنین فایل های مربوط به نگهداری اطلاعات

برنامه را ایجاد می کند.

• تابع fist:

این تابع مربوط به اجرای نرم افزار می باشد. با اجرای این تابع،

صفحه گرافیک اولیه رسم شده، بعضی متغیرهای مورد استفاده در

برنامه مقدار دهی شده و برای بعضی مقادیر حافظه اختصاص داده

می شود.

• تابع first:

شروع انجام نمایش عددی و گرافیکی سیستم DCS توسط این تابع

تعریف می شود. پس از تعریف متغیرهای مورد نیاز ابتدا تابع data- in

p(init) اجرا می شود. Init متغیری ساختگی است که در صورت وارد

کردن مقادیر جدید و یا هرگونه تغییر پارامتر توسط کاربر، مقدار آن

به یک تغییر پیدا می کند و سپس با اجرای کامل تابع data- inp

مقادیر اولیه به سیستم اعلام می شود. اما در صورت استفاده از مقادیر

پیش فرض، پس از قرار دادن مقادیر اولیه از تابع data- inp بر می

گردیم. پس از دریافت مقادیر اولیه، صفحه نمایش پاک شده و صفحه نمایش اولیه روی مونیتور نمایش داده می شود.

- برای خروج از برنامه از تابع qut استفاده شده است. در ابتدا تابع

qut1 فراخوانده می شود و پس از انجام مراحل زیر از نرم افزار

خارج می شویم:

- برگرداندن آدرس وقفه تایمر (LCH) به صورت اول

- بستن فایل های dcs- out1 , dcs-out2 , dcs- out3 (در این فایل ها

داده های لازم برای رسم منحنی های مربوط به عملکرد سیستم

نگهداری می شود).

- زمانی که می خواهیم عملیات شبیه سازی متوقف شود (گزینه stop از

منوی مربوطه) تابع qut2 اجرا می شود. این تابع با اجرای تابع qut1

و دریافت علامت click از mouse، متغیر START را برابر یک قرار

داده (به منظور آمادگی سیستم برای شروع مجدد عملیات شبیه سازی

سپس تابع reset- dis که متغیرهای مورد نیاز برنامه را مقدار دهی

می کند، اجرا می شود. در آخر تابع first2 که نرم افزار را برای

انجام عملیات شبیه سازی آماده می کند اجرا می شود.

• تابع `tmdt`:

د راین تابع ساعت و تاریخ جاری سیستم خوانده شده و در محلی که

توسط متغیرهای `xd`, `yt`, `xt`, `yd` مشخص شده است، نمایش داده

می شود.

• توابع ایجاد کننده خروجی های `plant`:

همان طور که توضیح داده شد، برای ایجاد خروجی های هر یک از

واحدهای `plant` و ارسال آنها به برنامه، یک فایل اجرایی نوشته شده

است. فایل های اصلی در این قسمت عبارتند از: `heater.m`- `tank.m`

`Oil.m`- `dist.m`- `dis.m` علاوه بر اینها چند فایل دیگر نیز به عنوان

مکمل این فایل ها، پشتیبانی کشف خطا و اعلام شه دار و نیز رساندن

اطلاعات مورد نیاز، مورد استفاده قرار گرفته اند. اساس ساختاری

فایل های فوق بر مبنای روابط متقابل بین عناصر هر واحد، معادلات هر

یک (در حوزه لدیلدس و یا به صورت معادلات دیفرانسیل) و نهایتاً

نوشتن این روابط و اجرای آنها توسط `MATLAB` بوده است. اگر چه

در این نرم افزار تعداد زیادی تابع و فایل اجرایی دیگر نیز وجود

دارد، اما در اینجا از توضیح یکایک آنها خودداری کرده و برای دوری

جستن از طولانی شدن مطلب، شرح نرم افزار را در همین جا خاتمه

می دهیم. امیدواریم این پایان نامه علیرغم همه کاستیها و نواقص،

مورد توجه خواننده عزیز قرار گرفته باشد. اینجانب در حد توان

آماده پاسخگویی به تمامی سوالات و اشکالات دوستان می باشم.

ضمیمه الف

خصوصیات سیستم Procontrol

جدول الف-۱ ساختار سیستم Procontrol P

ساختار خطوط ارتباطی	ستاره (Rdial)
تعداد خطوط شاهراه ارتباطی	حداکثر ۱ خط
طول خطوط Remote Bus	حداکثر ۱۵۰۰ متر با کابل Twin axil
اندازه کل سیستم	حداکثر ۳۰۰۰ متر
تعداد ایستگاه ها در طول یک مسیر شاهراه ارتباطی	حداکثر ۶۴ عدد
تعداد مدولها در هر ایستگاه پردازش	حداکثر ۲۵۰ عدد
تعداد مدولها در هر ایستگاه پردازش	حداکثر ۵۸ عدد

جدول الف-۲ رابطهای استاندارد سیستم Procontrol P

ارتباط سریال	RS 232 C	پروتکل ارتباطی	DIN
--------------	----------	----------------	-----

19244	RS 422	
پروتکل ارتباطی DECnet	Ethernet 802.3	ارتباط

www.kandooocn.com

www.kandooocn.com

www.kandooocn.com

www.kandooocn.com

جدول الف-۳ انتقال اطلاعات در سیستم Procontrol P

0.1-2 MHz	باند فرکانسی برای عبور تلگرامها از شاهراه ارتباطی	
5-7 MHz	باند فرکانسی برای مخابره واقعی	
Twin axiak کابل دو محور	شاهراه ارتباطی	نوع هادی
Ribbon cable یا PCB	باس ایستگاه	
Ribbon cable یا PCB یا سیم	باس I/O	دوتایی
10 Mb/s	شاهراه ارتباطی	
10 Mb/s	باس ایستگاه	سرعت انتقال اطلاعات
2.5 Mb/s	باس I/O	
دوفاز	شاهراه ارتباطی	دوتایی
سیگنال تک دامنه ای با دامنه +5 ولت	باس ایستگاه	
دامنه یا 10 V	باس I/O	

۱۵۰۰ متر	شاهراه ارتباطی	حداکثر طول
۳ متر	باس ایستگاه	
۳۰ متر	باس I/O	
D = 6	کمترین فاصله Hamming هر تلگرام	
۱۵ بیت	تعداد بیت‌های حفاظت در هر تلگرام	
۱۰ واقعه در ۱۰ میلی ثانیه	زمان پاسخ دهی	
بستگی به حجم سیگنال و تراکم وقایع دارد	مدت زمان یک سیکل	

دنباله جدول الف - ۳

۴ سیستم	حداکثر حجم آدرس دهی	
۲۵۰ ایستگاه در هر سیستم		
۵۸ مدول در هر ایستگاه		
۱۹۲ رجیستر در هر مدول		
۱۵۰۰ مدول	حداکثر تعداد مدولها قابل آدرس دهی	
$10^7 * \frac{1}{3}$ مقدار	حداکثر مقادیر آنالوگ قابل آدرس دهی	
$10^7 * \frac{1}{2}$ مقدار	حداکثر مقادیر باینری قابل آدرس دهی	
تناوبی و واقعه	نحوه انتقال اطلاعات	
تغییر حالت	باینری	نحوه مخابره

تغییر بیش از 0.39% با گذشت بیش از ۲۰۰ میلی ثانیه از آخرین ارسال	آنالوگ	واقعه
بیش از ۱۰۰۰ سال	احتمال آشکار نساختن یک خطا	